

Új Dobos

ISSN 2712-2204

14. broj, decembar (prosinac) 2020. godine / 14. szám, 2020, december

A bosznia-hercegovinai magyarok kétnyelvű folyóirata
Dvojezični časopis bosanskohercegovačkih Mađara

**Megtartották
a Boszniai Szerb
Köztársaság Nemzeti
Kisebbségek
Szövetségének
választási közgyűlését**

***O godišnjem radu
naših udruženja
HUM-a
i „Magyar Szó”-a***

***In memoriam
Tóth Bojnik László***

Új Dobos

14. szám, 2020 decembere
Broj 14, decembar/prosinac 2020
Časopis je besplatan.
A folyóirat ingyenes.

Časopis zajedno izdaju:
A folyóirat közös kiadói:

**Magyar Szó, a SZK-i Magyarok
Egyesülete**
(Magyar Szó, Udruženje Mađara RS,
Banja Luka)
**Magyar Polgári Egyesület HUM,
Szarajevó**
(Mađarsko udruženje građana
HUM, Sarajevo)
Fő- és felelős szerkesztők:
Glavni i odgovorni urednici:
Milivojević Irén, predsjednica
Magyar Szó-a (a Magyar Szó elnöke)
Muratović Irma, predsjednica
HUM-a (a HUM elnöke)

**Szerkesztőség:
Redakcija:**

Ügyvezető és technikai szerkesztő:
Izvršni i tehnički urednik:
Tóth Bojnik László

Szerkesztők/Urednici: Bogosanić
Julianna, Hadžibegić Vedad,
Hadžikadunić Eszter, Juhász-Pašić
Éva, Malešević Katarina,
Szabó-Mehić Kornélia, Topić Zora
és Tóth Bojnik Nevenka

**Rendkívüli munkatárs/Szpeciální
saradnik:** Váradi Tünde, a Petőfi
Program ösztöndíjasa/Stipendista
Petőfi programa

Lektorálták/Lektorisali:
Buzás Márta, Bordás Győző,
Szabó-Mehić Kornélia és/i
Zora Topić

Tördelőszerkesztő/Prelom:
Buzás Mihály

Cím/adresa:
Új Dobos
Cara Lazara 22
71000 Banja Luka
Telefon: 00/378/(0)65/441-137
e-mail: magyarokbh@gmail.com

NYOMTATVA/ŠTAMPANO U:
300 példányban/primeraka
Grafid d.o.o., Banja Luka

Tekstovi, slike i elektronski nosioci
informacija se ne vraćaju.
Szövegeket, képeket, elektronikus
adathordozókat nem küldünk vissza.

Sadržaj/Tartalomjegyzék

Iren Milivojević: O prošlogodišnjem radu Udruženja i o ovogodišnjim aktuelnostima	3
Irma Muratović: Godina velikih planova	5
Promjene na političkoj pozornici	8
Maja Kremenović: Održana Izborna skupština Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske	9
Iren Milivojević: Sastanak Udruženja	10
Maja Kremenović: Posjeta gradonačelnika Radojičića u udruženjima nacionalnih manjina	11
Branislav Slavičić: Sto godina poslije	13
In memoriam Laslo Tot Bojnik	15
In memoriam: Branko Mićin	18
Tinde Varadi: Petefi program u Sarajevu	20
Estela Hadžikadunić: Porodični dan Mađarskog udruženja građana HUM, na malo drugačiji način	21
Vesna Petrović–Popović: O Nobelovoj nagradi i Mađarima kao laureatima	25
Đeze Bordaš: Čas(ovnik) Gospodnji	27
Katarina Malešević: Priča iz detinjstva	28
Borislava Vukelić: Putovanje u Mađarsku	28
Nevenka Tot Bojnik: Putovanje i boravak u Engleskoj	29
Srdan Pavlović: Trening u doba korona virusa	30
Borislava Vukelić: Mađari nekad i sad, tradicionalno i moderno, vrijeme korone	31
Tamaš Gergely: Anekdote	31
Medenjaci	32

Iren Milivojević: Egyesületünk tavalyi munkájáról és az idej aktuális eseményekről	2
Irma Muratović: A nagy tervek éve	6
Változások a politikai színtéren	7
Megtartották a Boszniai Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségek Szövetségének választási közgyűlését	9
Egyesületünk üléséről	10
Maja Kremenović: Radojičić polgármester meglátogatta a Nemzeti Kisebbségek Szövetségét és egyesületeit	11
Branislav Slavičić: Száz évvel később	12
In memoriam Tóth Bojnik László	15
In memoriam. Branko Mićin	18
Váradi Tünde: Petőfi program Szarajevóban	19
Estela Hadžikadunić: A HUM Magyar Polgárok Egyesületének kissé másképp eltöltött családi napja	21
Magyar vonatkozású Nobel-díjak	24
Bordás Győző: Az Úr órája	26
Katarina Malešević: Gyermekkori történet	28
Borislava Vukelić: Magyarországi utazás	28
Nevenka Tot Bojnik: Angliai utunkról	29
Srdan Pavlović: Tornázzunk a koronavírus idején	30
Borislava Vukelić: Magyarok egykor és ma	31
Gergely Tamás: Anekdóták	31
Mézeskalács	32

Egyesületünk tavalyi munkájáról és az ideai aktuális eseményekről

Sajnálom, hogy e bevezetőt azzal a szomorú hírral kell kezdenem, hogy egyesületünk két odaadó és prominens tagját, Branko Mićin Šanjit, majd egyik alapítónkat, Tóth Bojnik Lászlót, folyóiratunk főtítkárát és lapunk technikai szerkesztőjét elvesztettük. Nagy veszteség ez nemcsak az egyesület számára, hanem az egyetemes magyarság számára is. Nem tudom, hogyan látta volna meg a napvilágot e lapszám is, ha nem a barátaink siettek volna a segítségünkre: Bordás Győző irodalmár, Buzás Mihály újságíró-szerkesztő és Buzás Márta lektor-korrektor. Nagyon köszönöm nekik a segítségüket.

Jelentésemet a tavalyi, bőséges események ecsetelésével kezdem, amelyekről az előző számban is írtunk már, megjegyezve az események fontosságát, mert mindent annak a célnak rendeltük alá, hogy ápoljuk a magyar nyelvet, a hagyományainkat, kultúránkat és küzdjünk az asszimiláció ellen, de törődjünk államunk, Bosznia-Hercegovina embereivel való békés együttéléssel és ápoljuk kapcsolatainkat mind a magyarországi, mind a vajdasági honfitársainkkal, nem feledkezve meg a világ bármely országában élő magyarságról sem.

Egyébként Banja Luka városa megértést tanúsít munkánk iránt, s ösztönöz is bennünket a jobb és szorosabb, határokon átnyúló együttműködésre is. Hálásak vagyunk városunknak azért is, mert lehetővé teszi együttműködésünket mind a hazai, mind a környező országok hasonló egyesületeivel, és serkent bennünket a közös projektek kidolgozásában, hogy beszéljünk magyarságunkról.

Szeretnék köszönetet mondani az anyaországi támogatóinknak is, mert anyagi és erkölcsi segítségük nélkül nem lennének képesek megvalósítani nagyszerű és ambiciózus céljainkat. Egyesületünk tagjai közül senkit se neveznék meg név szerint, mert mindannyian tudjuk, hogy valamennyien keményen dolgoztak, segítettek projektjeink megvalósulásában.

A magyar miniszterelnök nemzetpolitikája, a Bethlen Gábor Alapon keresztül a hagyományok és kultúra ápolására irányuló projektek számára gyümölcsöző volt. Köszönetet kell mondanunk a szarajevói magyar nagykövetségnek és a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetnek a programjaink megvalósításában nyújtott jelentős segítségükért. Az elmúlt 2019-es év munkában gazdag, sikeres volt. Az év kezdetén részt vettünk a Kárpát-medencei Kulturális

Fórumon, vagyis Zentán a magyar kultúra napjain, majd a szarajevói magyar nagykövetség szervezésében a Magyar Kultúra programjában, amelyen Banja Luka városa ama tíz boszniai-hercegovinai város egyike lehetett, amelyen mi is bemutatkozhatunk.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy minden eseményt láthassanak polgártársaink, örülünk, hogy ez szinte minden alkalommal megtörténik. Jó érzés tölt el bennünket, hogy rendezvényeinknek szép számú közönsége van, és az állami televízió, a RTRS is követi. A nemzeti kisebbségekről szóló Kis-Európa című műsort is sugározzák minden szombaton, akárcsak az RTRS rádióban a Gyökerek című műsort is, ahol mi is aktívan részt veszünk. Rendszeresen részt veszünk a Banja Luka-i szervezésben a Nemzeti Kisebbségek Kulturális Tevékenységeinek Fesztiválján, amelyet minden évben az NM Szövetsége szintjén rendeznek, s amelyre minden alkalommal meghívunk magyarországi vagy vajdasági vendégeket. Tavaly az óbecsei Petőfi Sándor Művelődési Egyesület tagjai jöttek el hozzánk, és a közönség tapsából ítélve a legjobb és legmagasabb színvonalú teljesítményt nyújtották, mind Banja Luka, mind Prnjavor városában. Népszerűsítettük a magyar nemzet A bölcsőtől a ládáig című tudós Petőfi programot, amelyben Fekete Tamás meghívott kollégáival mutatott be régi szokásokat, jelmezeket, játékokat és dalokat. Másnap közös kirándulásra indultunk, ahol elkészítettük a nemzeti ételt, az úgynevezett mar-

haperkeltet. Volt itt üst, füst és zene, no meg kellemes társalgás is a természetben.

Ami a nemzeti ünnepek megünneplését illeti: hagyományos találkozás és kirándulás is volt a szarajevói HUM testvéri egyesülettel, amelyen ott voltak a szarajevói magyar nagykövetség képviselői és a EUFOR kontingens katonái. Tavaly Tešanj község volt ennek a rendezvénynek a házigazdája, az idén viszont, a legjobb akaratunk ellenére is, le kellett mondanunk róla a koronavírus-járvány miatt.

Az idén történelemórát is hallgathattunk. Dr. Makai Béla magyarországi tanár ecsetelte, milyen szerepet tölthettek be a magyarok Boszniában az Árpád-háziaktól kezdve az első világháborúig.

Még egy példa arra, hogyan népszerűsítjük a magyarságunkat Bosznia-Hercegovinában. Részt vállaltunk abban a felkészítő munkában, amelyet a lopari Knez Ivo od Semberije nevű általános iskola bonyolított le boszniai kisebbségek történetének a témájára, s amelyre 17 iskola mintegy 100 tanulója nevezett be. Az általunk felkészített gyerekek első helyezést értek el.

Mindig megtiszteltetésnek vesszük, ha neves vendégek látogatnak meg bennünket. Így történt az idén is, amikor egyesületünket meglátogatta Pósa Krisztián, Magyarország szarajevói nagykövete, aki munkánk felől érdeklődött, tanácsokkal látott el bennünket, s anyagi segítséget is ígért további munkánkhoz.

Megemlíteném, hogy e sorok írója, egyesületünk elnöke, meglátogatta a pulai Móricz Zsigmond nevű viselő egyesületet azon az ünnepségen, amelyen a horvátországi kollégák egyesületük fenállásának 20. évfordulóját ünnepelték. Az idén is részt vettünk a Zentán megtartott magyar kultúra napja rendezvényen, a Valentin-napra mézeskalács-készítési műhelyt rendeztünk be, márciusban megemlékeztünk az 1848–49-es forradalom évfordulójáról, ebből az alkalomból kiállítást is szerveztünk. Sikeresnek ítéljük meg a magyar nyelv oktatásának beindítását a Petőfi-program keretében, amelyet, szeptemberben a koronavírus-járvány miatt ideiglenesen le kellett állítanunk. Májusban lejárt a megbízási ideje Fekete Tamás ösztöndíjasnak, aki ugyancsak a Petőfi-program keretében tevékenykedett, s nyújtott jelentős támogatást egyesületünknek. Munkáját ezúton is köszönjük.

Abban a reményben, hogy szebb napok következnek, üdvözlöm lapunk valamennyi olvasóját.

Milivojević Irén

O prošlogodišnjem radu Udruženja i o ovogodišnjim aktuelnostima

Žao mi je što uvodnu riječ počinjem sa tužnim vijestima da su nas zauvijek napustili naši vjerni i istaknuti članovi Udruženja Branko Mićin, Šanji bači, jedan od osnivača našeg Udruženja i Laslo Tot Bojnik, generalni sekretar i tehnički urednik ovog časopisa. Veliki gubitak ne samo za Udruženje nego i za Mađare na ovim prostorima i šire. Ne znam kako bi ugledao svjetlost dana i ovaj broj da nije naših prijatelja koji su nam pritekli u pomoć, a to su gospoda književnik Đeze Bordaš i novinar-urednik Mihalj Buzaš i lektor-korektor Marta Buzaš. Velika im hvala na tome.

Počela bih svoje izlaganje sa prošlogodišnjim događajima kojih je bilo na pretek, a pisalo se o njima u prethodnom broju, o njihovom značaju i rezultatima koje su ti projekti donijeli, a sve u cilju njegovanja mađarskog jezika, kulture, tradicije i borbe protiv asimilacije, o zajedništvu Mađara sa ovih prostora sa Mađarima u matičnoj zemlji, u Vojvodini i šire.

Inače grad Banja Luka nastoji da ostvari što bolju prekograničnu saradnju tako da nam je sa ovom podrškom olakšan rad na tom polju i zbog toga smo zahvalni gradu u kome sada živimo, da slobodno možemo njegovati svoju tradiciju, kulturu, pozivati i saradivati sa gostima iz matične zemlje i okolnih država, raditi zajedničke projekte i prikazati ono najvažnije u vezi Mađara. Zahvalila bih se našim sponzorima iz matične zemlje, Državnom sekretarijatu za nacionalnu politiku mađarskog premijera, Fondaciji „Bethlen Gabor“, jer bez njihove pomoći, kako finansijske tako i moralne, ne bismo uspjeli ostvariti velike i ambiciozne projekte. Zahvalni smo i Zavodu za kulturu vojvođanskih Mađara, kao i Ambasadi Mađarske u Sarajevu, te stipendisti Petefi Šandor programa. Hvala i našim članovima udruženja, koji su učestvovali i pomagali u realizaciji projekata.

Protokla 2019. godina bila je bogata radom i uspjesima. Početak godine je započeo učešćem na Kulturnom forumu Karpatskog bazena, to jest na dani- ma kulture u Senti, a zatim je slijedio

program „Sedmica mađarske kulture“ u organizaciji Ambasade Mađarske u Sarajevu. Imali smo čast i zadovoljstvo da grad Banja Luka bude među domaćinima deset bosanskohercegovačkih gradova, a detaljno smo opisali nastupe vrhunskih ansambala iz Mađarske. Veoma je bitno za sve događaje da budu prihvaćeni i viđeni od strane naših sugrađana, sretni smo što se to dešava gotovo svaki put, bude puno publike, a to sve proprati i državna televizija RTRS. Postoji i emisija o nacionalnim manjinama „Mala Evropa“ koja se emituje svake subote, kao i emisija „Korijeni“ na radiju RTRS gdje aktivno učestvujemo sa našim programima, izveštajima i reportažama. Redovno učestvujemo na Smotri kulturnih aktivnosti nacionalnih manjina, koja se svake godine održava na nivou Saveza nacionalnih manjina. Svaki put pozivamo goste iz Mađarske ili Vojvodine da predstavljaju Mađare, a ovaj put su nam došli članovi KUD „Petefi Šandor iz Bečeja. Imali su najbolji i najkvalitetniji nastup sudeći po aplauzu publike i po čestitkama poslije nastupa kako u Banja Luci tako i u Prnjavoru. Još jedan program u nizu u kojem popularizujemo mađarsku naciju je „Od kolijevke do groba„. Stipendista Petefi programa Tamaš Fekete pozvao je svoje kolege takođe iz tog programa koji su u Srbiji vršili svoju dužnost da zajednički predstave običaje, nošnje, igru i pjesmu. Drugog dana išli smo na zajednički izlet gdje smo spremili nacionalno jelo „juneći perkelt“ iz kotlića uz muziku i prijatno druženje u prirodi. Što se tiče zajedništva i obilježavanja nacionalnih praznika Mađarske, to se realizuje sad već tradicionalnim izletom sa bratskim udruženjem HUM iz Sarajeva, predstavnicima Ambasade Mađarske iz Sarajeva i vojnicima EUFOR-a mađarskog kontingenta takođe iz Sarajeva. Prošle godine cilj puta bio je Tešanj, a ove godine i pored najbolje volje morali smo odustati od zajedničkog izleta zbog pandemije koronavirusa.

Istorijsko veče je održao dr Bela Makai, profesor istorije iz Mađarske. Glavna tema je bila istorijat Mađara u Bosni

kroz vijekove od Arpadovaca do kraja i svjetskog rata. Još jedan dokaz kako naše udruženje nastoji da popularizuje naciju je pomoć u pripremanju đaka Osnovne škole „Knez Ivo od Semberije“ iz Lopara, za takmičenje u poznavanju kulture i tradicije narodnosti. Na takmičenju je učestvovalo 17 škola sa gotovo 100 učenika. Vrijedni učenici koji su prezentovali Mađare osvojili su prvo mjesto. Time smo dokazali da naš trud nije bio uzaludan. Velika nam je čast kad nam dođu u posjetu važni gosti. Tako nas je posjetio i ambasador Mađarske iz Sarajeva Kristian Poša (Pósa Krisztián), pitao je za rad Udruženja, i kao i uvijek nudio svoje savjete i pomoć u radu. Od važnijih događanja spomenula bih još posjetu naše predstavnice udruženja mađarskom udruženju iz Pule „Morici Žigmond“ (Móricz Zsigmond) povodom proslave 20 godina njihovog rada. Kraj godine smo obilježili svečanom sjednicom.

Ove godine smo krenuli kao i uvijek sa spremnim programima, radili na obezbjeđivanju finansijskih sredstava za ovogodišnji plan i program, u čemu smo većinom i uspjeli, ambiciozno počeli godinu sa radom i zalaganjem, sve u interesu Udruženja. Učestvovali smo i ove godine na Danima mađarske kulture u Senti, na Valentinovo organizovali radionicu „Ukrašavanja medenjaka“, u martu obilježili nacionalni praznik Mađarske, „Prisjećanje na mađarsku revoluciju 1848-1849“ prigodnom izložbom slika naših članica udruženja. Tečaj mađarskog jezika koji je počeo 2019. godine u okviru Petefi programa vrlo uspješno se nastavio i u septembru, ali se nažalost prekinuo zbog zabrane kretanja usljed pojave koronavirusa. U maju mjesecu kada je bila malo povoljnija situacija, organizovali smo redovan sastanak Udruženja kada smo se oprostili od našeg dragog i omiljenog stipendiste Tamaša Fekete. Puno nam je pomogao u cjelokupnom radu udruženja. Hvala još jednom na njegovom nesebičnom i odanom radu.

Sa nadom za boljim danima pozdravljam drage čitaoce našeg časopisa.

Iren Milivojević

Godina velikih planova

Zahvaljujući stalnoj podršci i finansijskoj pomoći mađarske vlade, Udruženje Mađara HUM je i za ovu 2020. godinu imalo u planu niz velikih i značajnih projekata, od kojih se, nažalost, mnogi nisu ostvarili zbog vanredne situacije i pandemije koja je zadesila cijeli svijet. Ipak, nemojte misliti da nismo bili aktivni. Bez obzira na okolnosti u prvoj polovini godine, uspjeli smo realizovati niz planiranih projekata, prilagodivši se realnosti.

Bila mi je izuzetna čast i zadovoljstvo što sam 14. novembra 2019. godine prisustvovala Zasedanju IX plenarnog vijeća mađarske dijaspore u Budimpešti. Nakon toga, 15. novembra 2019., sam prihvatila poziv Mađarskog instituta za kulturu iz Lendave, Slovenija, povodom proslave 25 godina postojanja. Susret sa dragim prijateljima me je, po ko zna koji put, učinio sretnom i ponosnom što pripadam ovoj velikoj porodici, koja je gdje god da živi, uvijek bila i ostala mađarska nacija.

U decembru smo učestvovali na Diplomatskom zimskom bazaru, gdje smo ponudili mađarske gastronomske specijalitete, a prikupljena finansijska sredstva namijenili u dobrotvorne svrhe.

Na vanrednom času mađarskog jezika u kuhinji, naši članovi su ispekli skoro 200 medenjaka, te ih prigodno upakovali i poklonili pripadnicima mađarske vojne misije u Sarajevu, koji su Božić dočekali daleko od svojih porodica. Nije izostalo ni tradicionalno druženje naših članova povodom božićnih i novogodišnjih praznika.

2020. godina je proglašena godinom nacionalnog jedinstva, te mi je izuzetno drago što smo, uprkos pandemiji, organizovali zajednički izlet u Fojnicu i svečani ručak u Kreševu povodom 4. juna, Dana nacionalnog jedinstva. Sa nama su bili predstavnici Ambasade Mađarske i mađarskih vojnika iz sastava EUFOR-a. Zaista je bilo lijepo, nakon dvomjesečne izolacije, ponovno biti skupa.

Sa zadovoljstvom mogu reći da smo, zahvaljujući velikom angažovanju Tünde Váradi, stipendiste Petőfi programa, te uz svesrdnu pomoć Estele Hadžikadunić i Judit Tóth, uradili mnogo na organizovanju dječijih programa, preko kojih naši najmlađi članovi uče da vole i njeguju svoje mađarsko porijeklo. Od oktobra do marta redovno smo organizovali dječije radionice i svaka od njih je bila veoma kreativna i zanimljiva kako za djecu, tako i za njihove roditelje.

Pod nazivom „Jesen u Sarajevu” u oktobru su kreativne dječije ručice pravile svoja umjetnička djela od jesenjeg lišća i plodova. Početkom novembra djeca su imala priliku posjetiti Izložbu egzotičnih i divljih životinja, koju su zajednički organizovali Veterinarski fakultet u Sarajevu i naše udruženje.

Rezidencija našeg ambasadora Poša Kristijana i njegove supruge Melinde je bilo mjesto gdje se u decembru okupilo 20-ero djece, dočekavši Svetog Nikolu, kod nas poznatijeg kao Djeda Mraz. U sklopu radionice djeca su pravili maske, ukrašavali božićne svijećnjake i magnete.

Svako od njih je Deda Mrazu odpjevao ili odsvirao neku pjesmicu i za to naravno dobio poklon iz njegove velike vreće. Januarski program je bio posvećen slikanju mađarskih cvjetnih motiva. Naravno, februar je mjesec maskenbala, pa smo za ovu priliku pozvali mađarske vojnike iz EUFOR-ovog kontingenta i predstavnike Vatrogasne brigade Kantona Sarajevo. Posljednji put su se djeca okupila u martu, a tema je bila Revolucija i borba za slobodu 1848-49. godine.

Na našoj Facebook stranici Mađari u Sarajevu/Szarajevói Magyarok možete vidjeti niz fantastičnih fotografija sa ovih druženja. Djeca su se igrala, učila mađarske pjesmice, jezik, običaje i istoriju i svi-ma nedostaju ta druženja i okupljanja u prostorijama udruženja.

Nakon uvođenja vanrednog stanja zbog korona virusa, druženje smo nastavili online. Organizovali smo „karantin kviz”, kao i časove mađarskog jezika, za šta je bilo mnogo zainteresovanih članova. Zbog velikog broja zainteresovanih kandidata, online kurs mađarskog jezika smo nastavili i od oktobra mjeseca i trajaće do kraja maja 2021. godine.

Januarski Dani mađarske kulture u Senti na kojima smo već godinama redovni gosti je ujedno i prilika da se dogovore susreti i aktivnosti za predstojeću godinu. Bili smo veoma zadovoljni sa onim što smo dogovorili i htjeli ostvariti u ovoj godini. U planu je bilo:

izložba i koncert povodom praznika u martu, putovanje članova našeg Udruženja u Slovačku (Fulek) za Uskrs, snimanje dokumentarnog filma, gostovanje mađarskog pozorišta u maju, susret predstavnika mađarskih udruženja Karpatskog regiona pod nazivom „Djeca Trijanona” u Sarajevu, dogovori vezani za izdavanje knjige i još mnogo toga.

2020. je bila godina velikih planova. Nažalost, nismo ih sve mogli ostvariti. Pred nama je nova i bolja 2021., u kojoj ćemo nastaviti tamo gdje smo stali.

Na kraju se želim prisjetiti dragog prijatelja Tóth Bojnik Lászla. Njegov odlazak je nenadoknadiv gubitak za zajednicu Mađara u BiH. Njegov blagi i nasmijani lik će uvijek ostati u sjećanju.

Počivaj u miru, dragi László!

Muratović Irma, predsjednica HUM-a

A nagy tervek éve

A magyar kormány folyamatos támogatásának és anyagi segítségének köszönhetően a HUM Magyar Polgárok Egyesülete számos nagy és jelentős projektet tervezett a 2020-as évre is, amelyek közül sajnos sok nem valósulhatott meg az egész világot sújtó járvány miatt. De azért ne gondolják azt, hogy nem voltunk aktívak! Az év kezdetén – a körülményektől függetlenül – számos tervezett projektet sikerült megvalósítanunk.

Nagy megtiszteltetés és öröm volt számomra, hogy részt vehettem a Magyar Diaszpóra Tanács 2019. november 14-i budapesti IX. plenáris ülésén. Ezt követően 2019. november 15-én elfogadtam a szlovéniai lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet meghívását a fennállásuk 25. évfordulójának megünneplésére. A kedves barátaimmal való találkozás már sokadik alkalommal boldoggá és büszkévé tett, hogy ebbe a nagy családba tartozhatok, amely bárhol is él, mindig a magyar nemzet része volt és maradt.

Decemberben részt vettünk a Diplomáciai Téli Bazár rendezvényen, ahol magyar gasztronómiai különlegességeket kínáltunk, az adományokat pedig jótékonyági célokra ajánlottuk fel.

A rendhagyó magyar nyelóra a konyhában rendezvényünkön tagjaink csaknem 200 mézeskalácsot sütöttek és csomagolva adták át a szarajevói magyar katonai misszió tagjainak, akik családjuktól távol ünnepelték a karácsonyt. Tagjaink már hagyományosan találkoztak a karácsonyi és újévi ünnepek alkalmából is.

2020 a nemzeti egység éve és rendkívül örülök annak, hogy a járvány ellenére közös fojnicai utat és ünnepi ebédet szerveztünk a nemzeti összetartozás napja alkalmából, Kreševóban, június 4-én. Velünk voltak a szarajevói magyar nagykövetség képviselői és az EUFOR magyar katonái. Két hónapos elszigeteltség után nagyon jó volt újra együtt lenni.

Örömmel mondhatom, hogy Várad Tünde, a Petőfi program ösztöndíjasa nagy elkötelezettségének, valamint Hadžikadunić Esztella és Tóth Judit odaadó segítségének köszönhetően sokat tettünk a gyermekprogramok szervezésében, amelyeken legfiatalabb tagjaink megtanulják szeretni és ápolni a magyar nyelvet és származásukat. Októbertől márciusig rendszeresen szerveztünk gyermekműhelyeket, amelyek mindegyike nagyon kreatív és érdekes volt mind a gyermekek, mind a szülők számára.

Szarajevói őszi címmel októberben a kreatív gyermekkezek őszi levelekből és magvakból készítettek műalkotásokat. November elején a gyerekeknek lehetőségük nyílt arra, hogy meglátogassák az egzotikus és vadállatok kiállítását, amelyet a szarajevói Állatorvostudományi Egyetem és egyesületünk közösen szervezett.

Nagykövetségünk, Pósa Krisztián és felesége, Melinda rezidenciájában decemberben 20 gyermek várta a Mikulást, aki nálunk Téliapó néven ismert. A műhely keretében a gyerekek maszkokat készítettek, karácsonyi gyertyatartókat és mágneseket díszítettek. Mindegyikük elénekelt egy dalt, vagy előadott egy jelenetet, amit a Mikulás zsákjából ajándékkal hálált meg. A januári programot a magyar virágmotívumok festésének szenteltük. Természetesen a február a farsang hónapja, ezért erre az alkalomra meghívtuk az EUFOR kontingens magyar katonáit és a szarajevói kantoni tűzoltóság képviselőit. Utoljára

társalgásokat. Karanténkvíz szervezzünk, valamint a nagy érdeklődés miatt magyar nyelvórákat is. A nagyszámú érdeklődő miatt október óta folytatjuk az online magyar nyelvtanfolyamot, amely 2021. május végéig fog tartani.

A magyar kultúra napja alkalmából szervezett januári rendezvény Zentán – ahol évek óta állandó vendégek vagyunk – többek között alkalmat kínál a találkozók és tevékenységek szervezésének megbeszélésére. Nagyon elégedettek voltunk azzal, amit megbeszéltünk, és szerettünk volna megvalósítani ebben az évben. A terv a következő volt: kiállítás és koncert a márciusi ünnepek alkalmából, egyesületünk tagjainak húsvéti kirándulása Szlovákiába (Fülekre), dokumentumfilm forgatása, májusi magyar színházlátogatás, a Kárpát-régió magyar egyesületeinek Trianon gyermekei elnevezésű találkozója Szarajevóban, könyvkiadási megbeszélések és egyebek.

ra márciusban gyűltek össze a gyerekek, amikor az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról beszélgettünk.

A Mađari u Sarajevu/Szarajevói Magyarok Facebook-oldalunkon fantasztikus fotósorozatot láthatnak ezekről az összejövetelekről. A gyerekek játszottak, magyarul tanultak, valamint megismerték szokásainkat, és ismereteket szerezhettek a magyar történelemből is. Most mindenki hiányolja ezeket az összejöveteleket, amelyeket egyesületünk helyiségeiben rendeztünk.

A koronavírus miatti rendkívüli állapot bevezetése után folytattuk az online

2020 a nagy tervek éve volt. Sajnos, nem tudunk mindent megvalósítani. Előttem egy új és, reméljük, jobb év áll, és folytatjuk ott, ahol abbahagytuk.

Végül szeretnék megemlékezni kedves barátomról, Tóth Bojnik Lászlóról. Távozása pótolhatatlan veszteséget jelent a bosznia-hercegovinai magyar közösség számára. Gyengéd és mosolygós arcára mindig emlékezni fogunk.

Kedves László, nyugodj békében!

Muratović Irma,
a HUM elnök asszonya
Fordította Szabó-Mehić Kornélia

Változások a politikai színtéren

A november 15-én Bosznia és Hercegovinában zajló helyi választásokon a legerősebb pártok, vezető politikusok, Milorad Dodik és Bakir Izetbegovic vezetésével, összességben nyertek, de részben vagy teljesen elvesztették az irányítást olyan nagyvárosok felett, mint Szarajevó és Banja Luka.

A Független Szociáldemokraták Szövetsége (SNSD) vezetője, Milorad Dodik szerint 42 helyi közösségben nyert a Szerb Köztársaságban, valamint háromban a bosznia-hercegovinai Föderációban. Köztük Prijedor, Doboj és Kelet-Szarajevó, ahol az SNSD korábban nem volt hatalmon, míg Bijeljina polgármesteri posztja továbbra is leküzdhetetlen, bár a párt és partnerei együttesen dominánsak lesznek a helyi parlamentben.

„Elmondható, hogy Szarajevóban veszítettünk, viszont Bosznia-Hercegovinában nyertünk” – mondta Bakir Izetbegovic a választási eredmények kommentálásával.

A Demokratikus Akció Pártja (SDA) 30 településen megtartotta vagy megszerezte a hatalmat, de nincs közöttük nagyobb város, mert Zenicában Fuad Kasumovic jelenlegi polgármester új mandátumot nyert független jelöltként, Tuzlában a polgármester Jasmin Imamovic maradt az SDP-től, míg Bihaćban újabb megbízatást Šuhret Fazlić független jelölt nyert.

A legutóbbi választások Draško Stanivuković váratlan győzelmét hozták a Banja Luka polgármesteri posztjáért folytatott versenyben. Annak ellenére, hogy a választásokat megelőző közvélemény-kutatások más eredményt jósoltak, a Demokratikus Haladás Pártjának (PDP) fiatal, 27 éves ellenzéki jelöltje, a Szerb Demokrata Párt (SDS) támogatásával, legyőzte Igor Radojčić hivatalban lévő polgármestert, a kormányzó párt jelöltjét. Ha azonban kudarcot vallanak, a közvélemény-kutatások azt jósolták, hogy a Vidovdan koalícióban összegyűlt SNSD és partnereik többséggel rendelkeznek a Banja Luka városi közgyűlésben. Egyénileg az SNSD után Stanivuković PDP-jének lesz a legtöbb mandátuma

a városi parlamentben és az újonnan alakult „Banja Luka hív” népmozgalom képviselője, konkrétan annyiban, hogy jelöltjeinek nincs tagsági igazolványa, a tanácsosok padján ül.

Másrészt a legnagyobb vesztes a Népi Demokratikus Mozgalom (NDP), amely a legutóbbi önkormányzati választásokon a helyi parlament második legerősebb pártja volt, miközben ezúttal még a cenzust sem lépték túl.

A nemzeti kisebbségeket Sasa Cudic tanácsnok képviseli, aki montenegrói vallásúnak vallja magát. Sajnos az RS Nemzeti Kisebbségek Szövetsége által támogatott jelölt (amelynek tagja egyesületünk) Igor Kotelnikov a második helyen van, sokkal kevesebb szavazattal, mint Cudic.

A sarajevóiak is választottak néhány új embert. A győzelmet Bosznia és Hercegovina fővárosában négy párt koalíciója nyerte: a Bosznia-Hercegovina Szociáldemokrata Pártja (SDP), Naša stranka, Narod i pravda (NiP) és Bosznia-Hercegovina Független Listája. Jelöltjeik Szarajevó négy önkormányzatából háromban nyertek polgármesteri posztot és tekintettel arra, hogy ezek a pártok hány szavazatot nyertek, biztos, hogy ez a politikai blokk abban a helyzetben lesz, hogy többséggel rendelkezzen a Városi Tanácsban és így megválasztja Szarajevó polgármesterét, amelyet a bosznia-hercegovinai más városokkal és önkormányzatokkal ellentétben nem közvetlenül választanak meg.

Promjene na političkoj pozornici

Na lokalnim izborima u Bosni i Hercegovini, koji su održani 15. novembra, najjače stranke, koje predvode vodeći političari Milorad Dodik i Bakir Izetbegović odnijele su ukupnu pobjedu, ali su djelimično ili potpuno, izgubile nadzor nad velikim gradovima poput Sarajeva i Banjaluke.

Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), prema riječima njegovog lidera Milorada Dodika, pobijedio je u 42 lokalne zajednice u Republici Srpskoj, kao i u tri u Federaciji BiH. Među njima su i Prijedor, Doboj i Istočno Sarajevo, u kojima SNSD ranije nije bio na vlasti, dok je mjesto gradonačelnika Bijeljine i dalje ostalo neosvojivo, iako će ova stranka, zajedno s partnerima, imati prevlast u tamošnjem parlamentu.

„Može se reći da smo u Sarajevu izgubili, a u Bosni i Hercegovini - pobijedili”, rekao je Bakir Izetbegović, komentarišući rezultate izbora.

Njegova Stranka demokratske akcije (SDA) zadržala je ili dobila vlast u 30 opština, no među njima nema niti jednog većeg grada, jer je u Zenici novi mandat

kao nezavisni kandidat dobio dosadašnji gradonačelnik Fuad Kasumović, u Tuzli je gradonačelnik ostao Jasmin Imamović iz SDP-a, dok je u Bihaću još jedan mandat izborio nezavisni kandidat Šuhret Fazlić.

Protekli izbori donijeli su za mnoge neočekivanu pobjedu Draška Stanivukovića u trci za mjesto gradonačelnika Banjaluke. Uprkos predizbornim anketama koje su predviđale drugačiji ishod, mladi 27-godišnji opozicioni kandidat Partije demokratskog progresa (PDP), koga je podržala Srpska demokratska stranka (SDS), pobijedio je dosadašnjeg gradonačelnika Igora Radojčića, koga je kandidovao vladajući SNSD. No, ako su tu omanule, ankete su dobro predvidjele da će većinu u banjalučkoj gradskoj skupštini imati SNSD i njihovi partneri, okupljeni u Vidovdanskoj koaliciji. Pojedinačno, nakon SNSD-a, najviše mandata u gradskom parlamentu imaće Stanivukovićev PDP, a u odborničke klupe sješće i predstavnik novoformiranog Narodnog pokreta “Banjaluka zove”, specifičnog po tome što njegovi kandidati nemaju članke karte.

S druge strane, najveći gubitnik je Narodni demokratski pokret (NDP), koji je na prošlim opštinskim izborima bio druga po snazi stranka u lokalnom parlamentu, dok ovaj put nisu prešli ni cenzus.

Nacionalne manjine predstavljao je odbornik Saša Čudić, koji se izjašnjava kao Crnogorac. Nažalost, kandidata kojeg je podržao Savez Nacionalnih manjina RS (čiji je član i naše udruženje) Igor Kotelnikov je na drugom mjestu sa daleko manje glasova od Čudića.

I Sarajlije su birale neke nove ljude. Pobjedu u glavnom gradu Bosne i Hercegovine odnijela je koalicija koju čine četiri stranke: Socijaldemokratska partija (SDP) BiH, Naša stranka, Narod i pravda (NiP) i Nezavisna bosanskohercegovačka lista. Njihovi kandidati osvojili su načelničke pozicije u tri od četiri sarajevske opštine, a s obzirom na to koliko glasova su osvojile ove stranke, izvjesno je da će upravo taj politički blok biti u poziciji da ima većinu i u Gradskom vijeću, a samim tim i da izabere gradonačelnika Sarajeva, koji se za razliku od drugih gradova i opština u BiH ne bira neposredno na izborima.

Održana Izborna skupština Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske

11. septembra 2020. godine u prostoru Jevrejskog kulturnog centra u Banjaluci održana je Izborna skupština Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske. Kako je raniji planirani termin održavanja Skupštine morao biti prolongiran shodno aktuelnoj epidemiološkoj situaciji prouzrokovanoj prisustvom koronavirusa, Izornoj skupštini je prisustvovalo 28 delegata iz Banjaluke, Prijedora, Prnjavora, Gradiške.

U uvodnom obraćanju i prije početka rada Skupštine prisutnim delegatima i gostima obratili su se Franjo Rover ispred Saveza i Đorđe Mikeš ispred Jevrejskog kulturnog centra.

Kroz sedamnaest tačaka Dnevnog reda, delegati Skupštine su usvojili dokumente koji se odnose na izvještaje o radu Saveza i Nadzornog odbora za 2019. godinu, te planove rada za 2020.

i 2021. godinu. Izvršen je i izbor novog rukovodstva Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske za naredni četvorogodišnji period, te je većinom glasova ponovo ukazano povjerenje Franji Roveru da u narednom periodu ostane na čelu Saveza. Novi potpredsjednik Saveza je Janko Šimon iz Udruženja Slovaka Semberije „Juraj Janošik“ Bijeljina, a novi članovi Upravnog odbora su: Ljubica Janjetović, Dragan Hrastek, Aleksandra Stevandić, Iren Milivojević, Zoran Mitrovski, Danijel Kovač, Mladen Lunić i Danijela Trkulja. Pored ovih organa izabrani su i novi članovi Nadzornog odbora, te komisija za kulturu i informisanje i statutarno-pravne.

Nakon održane skupštine, predsjednik Rover se zahvalio prisutnima te je izrazio namjeru da Savez poduzme i dodatne aktivnosti kako bi se realizovao plan rada za 2020. godinu u onoj mjeri koliko aktuelna situacija bude dozvoljavala, iako su brojne aktivnosti morale biti odgođene do daljnje.

Takođe, u narednom periodu jedna od glavnih aktivnosti će biti i obaveze koje se odnose na pripremu akcionih planova a koji proizilaze iz novousvojene Strategije za unapređivanje i zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Srpskoj za period 2020-2024. godina.

Maja Kremenović
Sekretar SNMRS

Megtartották a Boszniai Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségek Szövetségének választási közgyűlését

2020. szeptember 11-én tartották meg a Boszniai Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségek Szövetségének választási közgyűlését a Banja Luka-i Zsidó Kulturális Központ helyiségeiben. Mivel a közgyűlés korábban tervezett időpontját a koronavírus által okozott jelenlegi járványügyi helyzetnek megfelelően el kellett halasztani, a választási közgyűlésen 28 képviselő vett részt Banja Luka, Prijedor, Prnjavor és Gradiška helységekből.

A közgyűlés munkájának megkezdése előtt a jelen lévő képviselőket és vendégeket a szövetség képviselője Franjo Rover, a Zsidó Kulturális Központ képviselője pedig Đorđe Mikeš köszöntötte.

A napirend tizenhét pontjának elfogadása után a közgyűlés képviselői megszavazták a szövetség és a felügyelőbizottság 2019. évi munkájáról szóló jelentéseket, valamint a 2020-as és 2021-es

évi munkatervvel kapcsolatos dokumentumokat. Megválasztották a Boszniai Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségi Szövetség új vezetőségét az elkövetkező négyéves időszakra, és ismét bizalmat szavaztak Franjo Rovernek, így a következő időszakban is a szövetség élén marad. A szövetség új alelnöke Janko Šimon, a szemberiai szlovákok biljeniai „Juraj Janošik” szövetségéből. A testület új tagjai: Ljubica Janjetović, Dragan Hrastek, Aleksandra Stevandić, Milivojević Iren, Zoran Mitrovski, Danijel Kovač, Mladen Lunić és Danijela Trkulja. E testületek mellett új tagokat választottak a felügyelőbizottságba, majd megalakult a kulturális és információs, valamint a statútumügyi bizottság is.

A közgyűlés után Rover elnök megköszönte a jelenlévők bizalmát és kife-

jezte azon szándékát, hogy a szövetség továbbra is azon munkálkodik, hogy teljesítse a vállalt kötelezettségeket, bár tudatában van annak, hogy a 2020. évre szóló munkaterv végrehajtása a jelenlegi helyzet miatt problematikus lehet, hiszen sok tevékenységet el kellett és kell halasztani.

Ezenkívül az elkövetkező időszakban az egyik fő tevékenység a Boszniai Szerb Köztársaságban a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítására és védelmére vonatkozó, újonnan elfogadott, a 2020–2024 közötti időszakra vonatkozó stratégiából eredő akcióterv elkészítésével kapcsolatos kötelezettség lesz.

Maja Kremenović
A BSZK NKSZ titkára
Fordította Szabó-Mehić Kornélia

Sastanak Udruženja

Udruženje Mađara „Magyar Szó“ Banja Luka održalo je sastanak prvog oktobra 2020. godine uz sve mjere zaštite zbog koronavirusa. Članovi Udruženja upoznati su sa dnevnim redom, osvrtnom na protekli rad, događaje kao i planove za naredni period poštujući „koronavirus situaciju“.

U septembru smo se oprostili od naša dva istaknuta člana: inženjera Lasla Tot Bojnik (bio je i urednik, pisac, prevodilac sa i na mađarski jezik; autor brojnih članaka zajedničkog časopisa naša dva udruženja Uj Doboš) i od Branka Mićina, jednog od suosnivača našeg Udruženja Mađara Banja Luka.

Osvrt na prethodne aktivnosti: težište je bačeno na sastanak Skupštine Saveza nacionalnih manjina u Banja Luci. Udruženje Mađara je učestvovalo u radu Skupštine Saveza nacionalnih manjina gdje su bili prisutni i ostali pripadnici udruženja nacionalnih manjina. Prethodno izabrani delegati od članova Udruženja Mađara su opravdano bili spriječeni da dođu, pa su učešće u radu i izboru dele-

gata uzeli Iren Milivojević, Mirko Vejnović i Svjetlana Babić Tica.

Od prisutnih delegata Iren Milivojević je izabrana u Upravni odbor Saveza nacionalnih manjina, a Mirko Vejnović i Svjetlana Babić Tica za delegate.

Njeguje se mađarska kultura i mađarski jezik pa je zbog interesovanja prisutnih članova utvrđen termin za održavanje časa mađarskog jezika utorkom od 17 časova u prostorijama Udruženja, a predavač-učitelj mađarskog jezika bi bila Iren Milivojević. Hvala joj od srca od svih nas koji volimo mađarski jezik.

Diskusija o izletima u trajanju od jednog i tri dana u vrijeme koronavirusa:

preporuka domaći turizam. Naš domaći turizam je takođe ponovo atraktivan.

Prijedlog za jednodnevni izlet je grad Bijeljina i etno-selo Stanišići zbog svoje blizine za sastanak oba Udruženja iz Banja Luke i Sarajeva.

Trodnevni izlet: prijedlog je Sarajevo-Tjentište-Trebinje. Sarajevo kao centar i stare i nove tradicije, zaboravljenih zanata i starih tradicionalnih jela kao i moderno Sarajevo koje svojim sadržajima može da ponudi svakom ponešto. Tjentište je bogatstvo prirode, čist vazduh, rekreativni hotelski centri, mir i blagodet zdravlja, a Trebinje je turistička destinacija poznata po dobrom zalogaju, čuvenim hercegovačkim vinima, tako da očekujemo dobro druženje, „ukusan zalogaj“ i dobru „kapljicu“ vina.

Egyesületünk üléséről

2020. október elsején a Banja Luka-i Magyar Szó – a Boszniai Szerb Köztársasági Magyarok Egyesülete – ülést tartott (a koronavírus elleni védekezési intézkedések betartásával). Az egyesület tagjai megismertek a napirenddel, amely magába foglalta a korábbi időszakban elvégzett tevékenységekről szóló beszámolót és a következő időszak terveinek áttekintését, figyelembe véve és tiszteletben tartva a koronavírusos helyzetet.

Ekkor elbúcsúztunk két megbecsült tagunktól: Tóth Bojnik László mérnöktől (aki szerkesztője, szerzője, magyar, illetve szerb nyelvű fordítója is volt egyesületeink közös folyóiratának, az Új Dobosnak, ezenkívül pedig számos itt megjelent cikk írója) és Branko Mićintől, egyesületünk egyik társalapítójától.

A korábbi tevékenységek áttekintése közben szó volt a Nemzeti Kisebbségek Szövetsége közgyűlésének Banja Lukában tartott üléséről. Ezen a mi egyesületünk is részt vett. Mivel az előállt helyzet miatt több képviselő nem tudott eljönni egyesületünket Milivojević Irén, Mirko Vejnović és Svetlana Babić Tica képviselték. Milivojević Irént beválasztották

a Nemzeti Kisebbségek Szövetségének igazgatóbizottságába, Mirko Vejnovićot és Svetlana Babić Tica pedig képviselőnek.

Mivel van érdeklődés az Ápoljuk a magyar nyelvet és kultúrát című aktivitás iránt, döntés született arról, hogy e magyarórákat keddenként 17 órától tartják az egyesület helyiségeiben. A magyar nyelv oktatója-tanára Milivojević Irén lesz. Szívbéli köszönet Irénnek mindazoktól, akik szeretik a magyar nyelvet.

Szóba kerültek az egy-, illetve háromnapos népszerű kirándulások is, tekintettel a járvány jelenlétére. Az a vélemény kerekedett fölül, hogy most elsősorban a belföldi turizmus felé kell fordulni, mert azok ismét vonzóak lehetnek. Az egynapos kirándulásra a javaslat Bijeljina és

Stanišić etnofalu, mivel azok mindkét egyesülethez, a Banja Luka-ihoz és a sarajevóihoz is közel esnek.

A háromnapos kirándulást illetően a javaslat Sarajevó–Tjentište–Trebinje meglátogatása. Sarajevó, mint a régi és az új hagyományok, az elfeledett kézműves foglalkozások és a régi hagyományos ételek központja érdekes, de a modern Sarajevó új tartalmával mindenki számára kínál látnivalót. Tjentište a természetet, a tiszta levegőt, a nyugalmat és az egészséges életmódot foglalja magába. Trebinje viszont turisztikai célpont is, amely jó harapnivalókról, híres hercegovinai borokról ismert, ezért jó társaságra, ingyen falatokra és kiváló borokra számíthatunk.

Fordította Szabó-Mehić Kornélia

Posjeta gradonačelnika Radojičića Savezu i udruženjima nacionalnih manjina

Na inicijativu predsjednika Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske, Franje Rovera, u ponedjeljak 5. oktobra upriličen je radni sastanak predstavnika Saveza i udruženja nacionalnih manjina sa gradonačelnikom Banja Luke, Igorom Radojičićem.

Ovom prilikom, gradonačelnik Radojičić je pohvalio rad svih udruženja u prethodnom periodu iako aktuelna epidemiološka situacija u tekućoj godini znatno otežava rad i aktivnosti udruženja, posebno u onoj mjeri koja se odnosi na veće kulturne događaje koji uključuju i prisustvo većeg broja ljudi. Takođe, izrazio je zahvalnost za sve dosadašnje upućene kritike, pohvale i sugestije koje su u mnogome dale doprinos kreiranju pozitivne lokalne politike i nastavku podrške radu i aktivnostima udruženja nacionalnih manjina.

Redovni radni sastanci i susreti udruženja nacionalnih manjina sa predstavnicima Gradske uprave i gradonačelnikom grada Banja Luka su godišnja aktivnost prilikom koje predstavnici udruženja i Saveza kontinuirano informišu o aktuelnim projektima i realizovanim aktivnostima koji doprinose promociji kulture i kulturnog naslijeđa nacionalnih manjina, a koji ujedno doprinose i boljoj promociji Grada Banja Luka.

Maja Kremenović

Radojičić polgármester meglátogatta a Nemzeti Kisebbségek Szövetségét és egyesületeit

A Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségei Szövetségének elnöke, Franjo Rover kezdeményezésére október 5-én megbeszélést tartottak a Nemzeti Kisebbségek Szövetségének és Egyesületeik képviselői Igor Radojičić-tal, Banja Luka polgármesterével.

Ez alkalommal Radojičić polgármester megdicsérte az egyesületeinknek az előző időszakban kifejtett munkáját, bár, mint mondta, a jelenlegi járványügyi helyzet jelentősen megnehezítette a tevékenységét. Különösen a nagyobb kulturális események szervezését, amelynek tömegesebb közönsége lehetett volna. Háláját fejezte ki mindazon kritikákért, dicséretekért és javaslatokért is, amelyek hozzájárultak a jó irányú helyi politika kialakításához és a nemzeti kisebbségek egyesületeinek tevékenységét is előbbre vihetik.

A rendszeres megbeszélések, a városvezetés és a nemzeti kisebbségi egyesületek találkozási Banja Luka polgármesterével az évi tevékenységek részét képezik, amelyek során az egyesületek és a szövetség képviselői folyamatosan tájékoztatják egymást az aktuális tevékenységekről, amelyek hozzájárulnak Banja Luka város jó hírnevének öregbítéséhez.

Kremenović Maja
Fordította Szabó-Mehić Kornélia

Száz évvel később

„Száz évvel ezelőtt csengettek, és az ország gyászolta Trianon döntését” (Karácsony, index.hu). Karácsony budapesti polgármester június 4-én 16.30-kor egy percre meg is állította a forgalmat: „Annak érdekében, hogy ne adjuk fel a jövőt, amikor szembesülünk a múlttal, egy pillanatra közösen emlékeznünk kell” (Karácsony, ibid.).

Száz évvel ezelőtt lépett hatályba a trianoni békeszerződés: Magyarország elvesztette nemzeti területének háromötödét és lakosságának több mint 60 százalékát. Bár Tisza István magyar miniszterelnök ellenezte a háborút, a győztes erők szó szerint feldarabolták a Magyar Királyságot. Egyetlen másik országot sem büntettek ilyen szigorúan, területileg és demográfiai szempontból. Szinte minden magyar család ekkor szakadt szét.

A világon ma 13,4 millió magyar él, ebből körülbelül 9,8 millió Magyarországon, további 2,4 millió kisebbségként 1918 óta az anyaországon kívül, a szomszédos országokban, és körülbelül 1,5 millióan más országokban. A legutóbbi népszámlási adataink szerint Romániában 1 227 623 (2011), Szlovákiában 458 467 (2011), Szerbiában 253 899 (2011), a Kárpátontúli területeken (Ukrajnában) 156 600 (2001), Ausztriában 55 038 (2014), Horvátországban 16 595 (2001), Szlovéniában 6243 (2002), Németországban pedig körülbelül 135 600 magyar él.

A Magyarországgal szomszédos országokban élő magyar kisebbség többnyire elismert, de eltérő kisebbségi jogokkal rendelkezik: az anyanyelvi oktatással, az anyanyelvi vallási szolgálatokkal rendelkező felekezeteiket, egyesületeket hozhatnak létre, és saját magyar nyelvű sajtóval, rádióval, televízióval rendelkeznek. Szerbiának, Romániának és Szlovákiának saját etnikai alapú pártjai vannak (VMSZ, UDMR, SMK, Híd...), amelyek képviseltetik magukat a parlamentben, és a kormánykoalíció részei. A szerbiai, romániai és a szlovákiai állami műsorszolgáltatók műsoraiban magyar nyelvű műsorok is találhatóak, míg a kábeltelevízió általában a legnagyobb magyar tévécsatornákat foglalja magában. Szerbiában, hasonlóan sok más nemzetiséghez, a magyarok Vajdaságon belül autonómiát élveznek. Szlovákiában mintegy 780 magyar tannyelvű iskola működik (ebből 585 kizárólag magyar tannyelvű), mintegy 520 000 szlovákiai és szerbiai magyarnak Ko-

máromban, illetve Újvidéken és Szabadkán is van magyar nyelvű állami egyeteme (ezek az egyetemek többnyire tandíj nélküliek), az államok pedig magyar kulturális egyesületeket hoztak létre, és finanszírozzák a kiadókat is.

A magyar nemzeti kisebbség helyzete azonban nem volt vagy nem mindig kedvező.

Szlovákia

A Mečiar-kormány (1993–98) megszüntette a kétnyelvű helysénév táblákat, a magyar nevek szlovákuul szerepelnek az anyakönyvben. 1996-ban a szlovák nyelv két magyar üzleti megbeszélés során is kötelező volt.

1996-ban az új (észak–déli irányú) közigazgatási struktúra miatt a magyar kisebbség aránya mindenhol 30% alá esett. 2009-ben (a szocialista kormány Fico vezetése alatt) a magyar nyelv használatát a „magyar területeken” kívüli hivatalos intézményekben (legalább 20%) bűncselekménynek (a bírság összege 100–5000 euró) minősítették.

Ukrajna

Ukrajnában a nemzeti kisebbségek nyelvét csak 2017-től lehet oktatni az általános iskolákban. Az egyetlen tanítási és hivatalos nyelv (2019 óta) az ukrán. Ha nem tartják be a szabályokat, büntetést kaphatnak.

2018-ban a magyar-ukrán tisztviselőket fenyegették meg, mert állítólag magyar állampolgársággal rendelkeznek. Egy internetes petíció a kitoloncolásukat kérte. Szó esett az üres magyar lakások állami megvásárlásáról is: „Az állam keleti részéről az oroszok által megszállt ukrán lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek áthelyezése érdekében.”

Románia

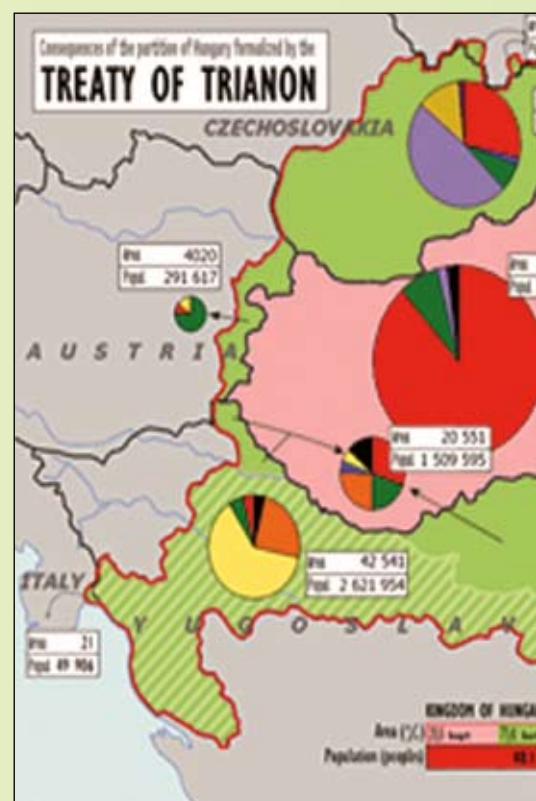
700 000 magyar székely él Románia földrajzi központjában. Még Ceaușescu sem tudta megtörni a szabadság iránti vágyukat. 2013-ban tiltakozásul 100 000 székely 53 kilométer hosszú emberi láncsal területi autonómiát követelt.

1990-ben (nem sokkal az 1989-es átmenet után) pogromszerű zavargás tört ki Marosvásárhelyen. Ekkor 15 000 magyar hagyta el a régiót (10 százalékos csökkenés); akik maradtak, kisebbségbe kerültek (1992: 51,6 százalék, 2002-re: 49,0 százalék).

Az azóta történt fejlesztések (magyar nyelvű oktatási intézmények) ellenére a végrehajtott hatalom 90 százaléka továbbra is román (de a lakosság több mint 70 százaléka magyar).

Bárki, aki ezeket a kisebbségi jogokat támogatja, reménytelen nacionalistának minősül.

De a történelem továbbra is kérlelhetetlen a történelmi igazság kérdésével kapcsolatban: „100 évvel ezelőtt egyesek jól mondták: Jelen leszünk azok temetésén, akik bennünket akartak sírba tenni” (Orbán). „Ma nincs Csehszlovákia, Jugoszlávia, Szovjetunió, nincs több brit, sem francia birodalom. És ami megmaradt belőlük, az most vergődik bosszút álló gyarmataik multikulturális szorításában.”

„Magyarország magányának száz éve elmúlt” (Orbán).

Mindeközben Magyarország „szövetségre lép Szerbiával, Szlovákiával, Csehországgal és Lengyelországgal” (Városi Kurír). A 100. évforduló alkalmából Matovič szlovák államfő az ünnepségen „magyarul köszöntötte” a magyar kisebbség száz alakját, és kifejezte megértését (Magyarország ma).

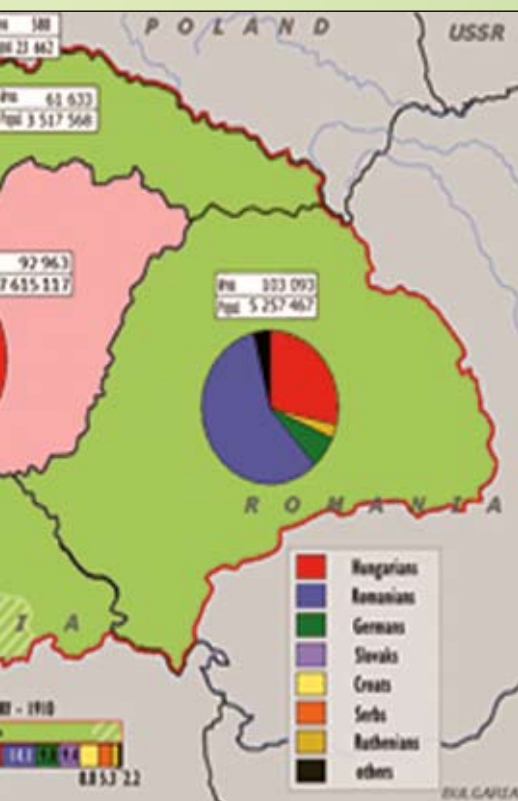
És Orbán elfogadta „szlovák kollégája készségét a múlt hátrahagyására és a jövő építésére”. (Orbán).

Branislav Savičić

Sto godina poslije

„Prije 100 godina zazvonila su zvona i zemlja je oplakivala odluku Trianona” (Karácsony, index.hu). Gradonačelnik Budimpešte Karácsony čak je na minut zaustavio saobraćaj 4. juna u 16.30: „Da ne bismo odustali od budućnosti kad se suočimo s prošlošću, moramo se na trenutak zajedno sjećati” (Karácsony, ibid.).

Mirovni ugovor iz Trianona stupio je na snagu prije 100 godina: Mađarska je izgubila tri petine nacionalnog teritorija i više od 60 posto stanovništva. Iako je mađarski premijer István Tisza bio protiv rata, pobjedničke sile su doslovno raskomadale mađarsko kraljevstvo. Nijedna druga zemlja nije kažnjena tako strogo, teritorijalno i demografski gledano. Go-

tovo svaka mađarska porodica bila je tada rastrgana.

Širom svijeta danas živi oko 13,4 miliona Mađara, od kojih oko 9,8 miliona živi u Mađarskoj, još 2,4 miliona kao velike manjine izvan Mađarske u susjednim zemljama od 1918. godine i oko 1,5 miliona u drugim zemljama.

Prema poslednjim posima stanovništva: u Rumuniji 1.227.623 (2011), u Slovačkoj 458.467 (2011), u Srbiji 253.899 (2011), u Zakarpatskoj oblasti (Ukrajini) 156.600 (2001), u Austriji 55.038 (2014), u Hrvatskoj 16.595 (2001), u

Sloveniji 6.243 (2002) i u Njemačkoj oko 135.600.

Mađarska manjina koja živi u susjednim državama mađarske matične države formalno je priznata i ima različita manjinska prava: škole s nastavom na maternjem jeziku, vjerske službe na maternjem jeziku, pravo na osnivanje udruženja i na vlastitu štampu na mađarskom jeziku. Srbija, Rumunija i Slovačka imaju svoje stranke zasnovane na etničkoj osnovi (VMSZ, UDMR, SMK i Híd...) koje su zastupljene u parlamentu i bile su dio vladajuće koalicije. Srpski, rumunski i slovački državni emiteri takođe imaju programe na mađarskom jeziku na svojim programima, dok kablovska televizija obično uključuje najveće mađarske TV kanale. U Srbiji Mađari, kao i mnoge druge nacionalnosti, uživaju autonomiju unutar Vojvodine. U Slovačkoj se u oko 780 škola nastava odvija na mađarskom jeziku (od čega u 585 isključivo na mađarskom jeziku), oko 520 000 Mađara u Slovačkoj i Srbiji ima i državni univerzitet na mađarskom jeziku u Komarnu, odnosno u Novom Sadu i Subotici (mađarski univerziteti delom bez školarine), a država je osnovala mađarska kulturna udruženja i finansira izdavače.

Međutim, situacija za mađarsku nacionalnu manjinu nije bila ili nije uvijek baš tako povoljna.

Slovačka

Mečiarova vlada je u Slovačkoj (1993-98) ukinula dvojezične mađarske natpise imena mjesta, a mađarska su imena pretvorena u slovačka u matičnoj knjizi rođenih. 1996. slovački je bio obavezan čak i tokom poslovnog razgovora dvoje Mađara.

1996. godine, zbog nove administrativne strukture (u smjeru sjever-jug), udio mađarske manjine svuda je pao ispod 30%. U 2009. godini (pod vođstvom socijalističke vlade Fica) upotreba mađarskog jezika u službenim institucijama izvan „mađarskih područja” (najmanje 20%) smatrana je krivičnim djelom (100 – 5000 eura).

Ukrajina

U Ukrajini se jezici nacionalnih manjina mogu poučavati u osnovnim školama tek od 2017. godine. Jedini nastavni i službeni jezik (od 2019.) je ukrajinski. Ako se

ne pridržavate pravila, možete biti kažnjivi. U 2018. godini priječeno je mađarsko-ukrajinskim funkcionerima jer su navodno imali mađarsko dvojno državljanstvo. Internet peticija pozvala je na njihovu deportaciju. Razgovaralo se i o državnoj kupovini praznih mađarskih stanova: da bi se „preselili ukrajinski raseljenici sa istoka države koje su Rusi okupirali”.

Rumunija

U geografskom središtu Rumunije živi 700.000 mađarskih Sekelja. Čak ni Čaušesku nije mogao slomiti njihovu volju za slobodom. 2013. godine u znak protesta protiv toga, 100.000 Sekelja zahtijevalo je teritorijalnu autonomiju s ljudskim lancem dugim 53 kilometra.

1990. (nedugo nakon prijelaza 1989. godine) u gradu Targu Mures (Marosvásárhely) došlo je do nereda sličnih pogromu. Tada je regiju napustilo 15.000 Mađara (pad od 10 posto); oni koji su ostali postali su manjina (1992: 51,6 posto, do 2002: 49,0 posto).

Uprkos poboljšanjima od tada (obrazovne institucije na mađarskom jeziku), 90 posto izvršnih organa i dalje čine Rumuni (s više od 70 posto mađarskog stanovništva).

Svako ko zagovara spomenuta manjinska prava diskreditiran je kao beznadni nacionalist.

Ali istorija ostaje neumoljiva sa svojim pitanjem istorijske istine: „Prije 100 godina neki su ljudi s pravom rekli: Bićemo prisutni u pokopu onih koji su nas htjeli sahraniti” (Orban). „Danas nema Čehoslovačke, nema Jugoslavije, nema Sovjetskog Saveza, nema više britanskog, nema francuskog carstva. A ono što je ostalo od njih sada se vrti u multikulturalnom zagrljaju njihovih osvetoljubivih kolonija.”

„Sto godina usamljenosti Mađarske je gotovo” (Orban).

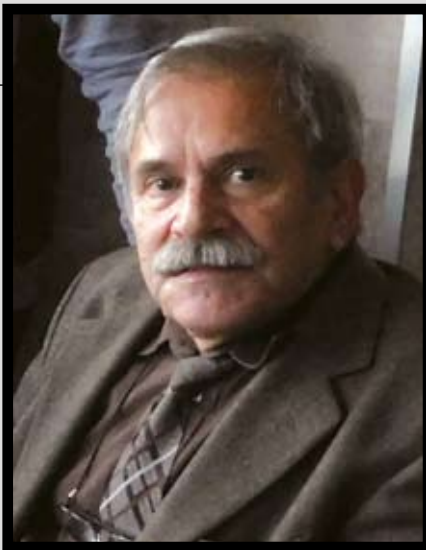
U međuvremenu, Mađarska „stupa u saveze sa Srbijom, Slovačkom, Češkom i Poljskom” (Városi Kurír). Povodom stote godišnjice, slovački predsjednik Matovič „pozdravio” je sto ličnosti mađarske manjine na ceremoniji „na mađarskom i izrazio svoje razumijevanje” (Hungary Today).

A Orban je prihvatio „spremnost svog slovačkog kolege da ostavi prošlost iza sebe i izgradi budućnost” (Orban).

Branislav Savičić

IN MEMORIAM

Tóth Bojnik László (1948–2020)

Tóth Bojnik László mérnökötől, a Banja Luka-i egyesület jeles tagjától búcsúzunk. 1948. január 5-én született a Topolya községhez tartozó Ómoravicán (ma Bácskossuthfalva). Prijedorban hunyt el 2020. szeptember 2-án, életének 72. évében.

Szülei a helyi általános iskola tanárai voltak, édesapja egy időben iskolaigazgató is. Az általános iskola elvégzése után az újvidéki Moša Pijade Gimnáziumban érettségizett 1967-ben. Műszaki érdeklődésének köszönhetően a sarajevói elektrotechnikai egyetemre iratkozott, majd diplomázása után családot alapítva feleségével visszatért Újvidékre, ahol a gyakornoki évét a Novkabelben töltötte, majd Prijedorba költöznek, ahol mindketten állást kaptak a helyi elektrotechnikai középiskolában, és szaktantárgyakat taníthattak. 1980-ban az akkori Jugoszláv Vasutak Banja Luka-i távközlő központjában mérnöki szakkörben alkalmazták. Hamarosan munkájának elismeréséül Bosznia-Hercegovina mérnöki egyesülésének tagjává választották. Szakmai pályáját 2006-tól 2013-ban történt nyugdíjazásáig köztársasági vasúti főfelügyelői tisztségben töltötte.

Feleségével, Nevenkéval alapító tagjai a Bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaság Banja Luka-i székhelyű Magyar Szó nevű egyesületnek, ahol aktív tagok, sőt László a sarajevói és Banja Luka-i közös, kétnyelvű Új Dobos című, évente megjelenő folyóiratnak az első számától, 2006-tól szerkesztőbizottsági tagja, majd a harmadik számától a lap szerkesztője és műszaki szerkesztője is. A tizedik szám megjelenése után bekötötte azokat és megküldte a sarajevói Nemzeti Könyvtárnak és a budapesti Országos Széchényi Könyvtárnak megőrzésre, de digitalizálta, sőt 2018-ban elkészítette a lap weboldalát is.

A Banja Luka-i egyesületnek is lelkes tagja volt, tanácskozásokat és kirándulásokat szervezett a tagok számára belföldön és a környezetükben, így a Vajdaságban és Magyarországon is. Történeti kutatásokat is végzett, főleg a Vučiják nevű egykori magyarok lakta falu múltja érdekelt. A Magyar Szó egyesület főtítkáráként számos irodalmi estét és könyvbemutatót szervezett, de kiállításokat is. 2012-ben beválasztották a Banja Luka-i nemzeti kisebbségek tanácsába, ahol ugyancsak aktív tag lett, majd megbízatást kapott a Bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaság parlamentje nemzeti kisebbségi tanácsában is. Mindenekelőtt a nemzeti kisebbségek anyanyelvi tájékoztatása mellett kardoskodott, lévén a közszolgálati médiában alig akadt hír tevékenységükről. Ugyanakkor a magyar egyesület elnök asszonyával tartotta a kapcsolatokat a köztársaság, de a külhoni hasonló tevékenységet folytató egyesületeivel, valamint a sarajevói magyar nagykövetséggel is.

Köszönet Tóth Bojnik Lászlónak mindazért, amit mindannyiunk érdekében tett.

Bordás Győző

IN MEMORIAM

Laslo Tot Bojnik (1948–2020)

Inženjer Laslo Tot Bojnik rođen je 5. januara 1948. godine a Staroj Moravici (opština Bačka Topola), a preminuo je u Prijedoru 2. septembra 2020. godine. Rođen je u učiteljskoj porodici. Oba roditelja su mu bili nastavnici, a otac jedno vreme i direktor osnovne škole, koju je i Laslo pohađao. U Gimnaziji „Moša Pijade“ u Novom Sadu maturirao je 1967. godine, a potom se upisao na Elektrotehnički fakultet u Sarajevu gde je stekao zvanje diplomiranog inženjera elektrotehnike. 1973 se ženi, osnuju porodicu u dolaze u Novi Sad, gde mu je prvo zaposlenje u Novkabelu. Već sledeće godine oboje dobijaju zaposlenje u Prijedoru, sa suprugom u srednjoj Elektrotehničkoj školi, gde predaju stručne predmete. Laslo 1980. godine dobija posao u tadašnjim Jugoslovenskim železnicama i to u Centru za daljinsko upravljanje u Banja Luci. Posle nekoliko godina biraju ga u Asocijaciju inženjera elektrotehnike BiH.

Od 2006. godine imenovan za republičkog elektrotehničkog inspektora na železnicama BiH, odakle 2013. godine odlazi u penziju.

Sa suprugom Nevenkom već od osnivanja – 2003. godine – postaju članovi Udruženja Mađara Republike Srpske „Magyar Szó“-a u Banja Luci. Od prvog broja „Uj doboša“, koji izlazi iz štampe krajem 2006. godine Laslo je član redakcije, da bi već od trećeg broja bio izvršni i tehnički urednik časopisa. Na njegovu inicijativu je kasnije povezano prvih deset brojeva „Uj doboša“, od kojih je komplet poslat u Nacionalnu biblioteku u Sarajevu i u Nacionalnu biblioteku „Sečenji“ u Budimpešti. Od 2018. godine završava digitalizaciju ovog dvojezičnog časopisa i postavlja web-stranicu na internet.

Aktivan je i u Udruženju, gde kao njen sekretar organizuje sastanke, druženje pa i razne domaće i inostrane izlete, istražuje istorijat sela Vučijak, gde su nekada živeli Mađari u većem broju. Od 2012. godine biraju ga za člana Saveta nacionalnih manjina iz redova mađarskih nacionalnosti u Banja Luci a nedavno i u isti Savet parlamenta BiH. I tu ispoljava vidnu aktivnost, pored ostalog insistira na potrebi produkcije medijskih sadržaja na jeziku manjina u BiH. Kao sekretar društva organizuje književne večeri u Banja Luci, studijska i turistička putovanja kako u Republici Srpskoj, tako i u Vojvodinu i u Republiku Mađarsku. Sa predsednicom Udruženja održavaju veze sa srodnim društvima, uspostavljaju veze sa društvima u republici i Ambasdom Republike Mađarske u Sarajevu.

Hvala mu na ogromnom trudu, koji je uložio u dobrobit svih nas.

Đeze Bordaš

Za mog supruga, za mog Lasla!

Koliko god da kažem, malo je.

U sudbinu ne vjerujem, ali upoznavanje mog supruga i mene je bilo za rubriku „vjerovali ili ne“, baš tako, da ne povjeruješ. Radilo se o djelićima sekunde kada mi je u prepunom planinarskom domu prišao Laslo za ples. Hemija „na prvi pogled“ i sa jedne i sa druge strane i doživotna povezanost. Kad sam ga nedavno upitala da li je zažalio što je on, Mađar iz ravne Vojvodine život proveo sa Bosankom u brdovitoj Bosni, odgovor je bio ne. Moj odgovor na to pitanje, glasilo bi isto.

Volio je Vojvodinu kao rodnu grudu, rado je išao tamo ali je od svega najviše volio, ne Bosnu, ne Prijedor, već svoj dom. Odakle god bi se vratili pa i iz Vojvodine, uvijek bi rekao: „svugde pođi, kući dođi, kod kuće je najlepše“. Volio je svoj komoditet, koji je imao samo kod kuće.

Ne što je moj suprug, ali je bio zaista cijenjen svugdje. Pаметan, kulturnan, gospodin u pravom smislu riječi.

Na svakom radnom mjestu je važio za izuzetnog radnika i stručnjaka, a radio je u fabrici kablova, školi, fabrici keramike, na željeznici, a penziju je dočekaao kao republički inspektor.

Davne 2002. godine pozvani smo da budemo članovi udruženja Mađara u Banjaluci koje je registrovano 2003. godine. Poziv smo prihvatili sa zadovoljstvom. Prva predsjednica udruženja zajedno sa još jednom članicom je u svom stanu priredila mađarsku večeru, na koju smo bili pozvani Laslo i ja, a sve je snimila alternativna televizija. Slijedili su mjesečni sastanci i druge aktivnosti. Na prvi poziv iz Sarajeva od strane mađarske ambasade povodom obilježavanja godišnjice revolucije, išli smo i nas dvoje. Susret sa ambasadorom, konzulima i visokim zvaničama, za nas je bio poseban doživljaj.

Moj Laslo i u udruženju nije žalio truda, naročito nakon pensionisanja 2013. godine. Kao generalni sekretar udruženja predano je radio na veoma zahtjevnim projektima pomoću kojih su dobijana novčana sredstva odobrena od strane mađarske vlade, a bez kojih udruženje ne bi moglo mnogo toga realizovati. Radio je na istraživanju istorije Vučijaka, naselja kod Prnjavora gdje su nekada živjeli Mađari. Održavao je web.stranicu banjalučkih Mađara. Bio je član Saveza nacionalnih manjina u Banjaluci.

Ono na čemu je uložio najviše truda je bio „Uj doboš“, zajednički dvojezični časopis koji je on kao volonter, veoma dobro pripremao i uređivao od njegovog trećeg broja. Taj list je najveća vrijednost i sarajevskog Huma i banjalučkog Mađar soa, jer je to pisani trag o postojanju ova dva udruženja i njihovim aktivnostima tokom svih ovih godina. Na Laslovu inicijativu, uvezano je deset prvih brojeva lista i jedan uvezak je poslan u Nacionalnu Sečenji biblioteku u Budimpešti gdje je i digitalizovan. Zahvaljujući tome Mađari i ostali ljudi širom svijeta, mogu da čitaju „Uj doboš“. Na to, oba udruženja trebaju zaista biti ponosna.

Ponosna sam i ja na supruga, na mog Lasla zbog svega što je do sada učinio i za porodicu i za udruženje. Jako mi je žao što nas je napustio. Mnogo toga bi nam svima pružio da je još sa nama. Ovo je samo kratak osvrt, a moglo bi se još mnogo toga lijepoga napisati o njemu.

Naravno, kao i u svakom braku, bilo je i nesuglasica, ali nakon svega mogu reći da sam život provela sa veoma dobrim čovjekom vrijednim svakog poštovanja i opet bih ponovila isto. Prijedor, 28.oktobar 2020. godine

Nevenka Tot Bojnik

Férjemről, az én Lászlómról

A sorsban nemigen hiszek, de férjemmel való megismerkedésem a „hiszik, avagy sem” rovatba illene, mert szinte lehetetlennek tűnhet. Másodperceken múlt, amikor 1972 szilveszterén egy zsúfolásig telt hegyi szórakozóhelyen hozzám lépett, és felkért egy táncra. Kémia – „az első látásra” mindkét oldalról életfogytiglan? Amikor nemrégiben megkérdeztem tőle, sajnálja-e, hogy sík vidéki vajdasági magyar létére életét a dombos-hegyes Boszniában éli, nemleges választ adott. Az én válaszom is azonos lett volna.

Nagyon szerette szülőföldjét, a Vajdaságot, szívesen látogatott haza, de mindennél jobban szerette – nem Boszniát, nem Prijedor – saját otthonát, családját. Bármikor hazatért, még Vajdaságból is, mindig azt hangoztatta: mindenütt jó, de legjobb otthon. Mindenekfölött a saját kényelmét szerette, amit csak az otthon biztosított számára.

Nem azért, mert a férjem volt, de valóban mindenütt becsülték. Okos, művelt, igazi úriember volt, a szó legnemesebb értelmében. Minden munkahelyén mérnöki szakemberként tekintettek rá, függetlenül attól, hogy a kábel- vagy keramikagyárban, középiskolában, vagy éppenséggel a vasúton dolgozott, ahonnan köztársasági felügyelőként vonult nyugállományba.

Valamikor 2002-ben meghívást kaptunk Banja Lukáról, hogy legyünk tagjai az akkor alakulófélben levő magyarok egyesületének. A felkérésnek örömmel tettünk eleget. Az első elnök asszony magyaros vacsorára invitált meg bennünket, amelyet a helyi sajtó és a televízió regisztrált is. Ezek után havonta találkoztunk, s terveztük aktivitásunkat. Már a következő évben meghívást kaptunk a sarajevói magyar nagykövetségre a nemzeti ünnepük alkalmából rendezendő fogadásra. Különös élmény volt személyesen találkozni a nagykövettel és a konzuli képviselet munkatársaival.

László férjem – mert én mindig csak így szólítottam – az egyesületben nagyon aktív volt. Különösen 2013-ban történt nyugdíjaztatása után, egyesületünk titkárává való kinevezése után. Terveket készített, pályázatokat írt, mert tudta, hogy az anyaország támogatása nélkül ezeket a terveket nehéz lenne megvalósítani. Különös figyelmet fordított a Prnjavor környéki Vucsiják község történeti felkutatásának,

hiszen ott szép számban éltek magyarok. Weboldalt szerkesztett a Banja Luka-i magyarok életéről és tevékenységéről. Ugyanakkor tagja is volt a Banja Luka-i nemzeti kisebbségek tanácsának.

De ha azt néznénk, minek szentelt mégis legtöbb időt és figyelmet, azt mondhatnám: ennek a kétnyelvű folyóiratunknak, az Új Dobosnak, amelyet külömmunkatársként szervezett, szerkesztett és műszakilag is megtervezte, már a harmadik számától kezdve. Különösen fontos ezt hangsúlyozni, hiszen e lap rendszeresen beszámolt a sarajevói Magyar Polgári Egyesület és a Banja Luka-i Magyar Só nevet viselő Szerb Köztársaság-beli magyarok egyesülete minden akciójáról, s talán ez lesz egyedüli írásos dokumentuma tevékenységünknek. László kezdeményezésére az első tíz szá-

mot digitalizáltatta is a budapesti Országos Széchényi Könyvtárban. Azóta ez a lap is olvasható a világhálón.

Legyek személyes is: büszke vagyok férjemre, mindazért, amit értünk, a családjáért és az egyesületért tett. Nagyon sajnálom, hogy váratlanul itt hagyott bennünket, s nem valósíthatta meg újabb terveit. Sok szépet írhatnék még róla, de legyen ez egy rövid, személyes megemlékezés.

Nincs házasság némi meg nem értés nélkül, de azt kell mondanom: életemet egy nagyon jó, szorgalmas ember mellett éltam, aki minden elismerést megérdemel. Ha újrakezdehetnénk, ugyanehhez az emberhez ragaszkodnék.

Prijedor, 2020. október 28-án

Nevenka Tot Bojnik
Fordította B. Gy.

Emlékezz rá, egyszer még... Tóth Bojnik László

„Emlékezz rá, hogy egyszer még, utoljára, találkoztál velem... És ha van még benned valami belőlem, mártsd be tolladat a lenyugvó nap tűzébe s írd meg nekik... írd meg ezt a találkozást...” – írja Karinthy és ezzel akaratlanul is felidéri bennünk életünk utolsó találkozásait: iskolatársak, akiket nem látunk többé; szeretteink, akikről búcsúzni voltunk kénytelenek; családtagok, szerelmek, munkatársak, városok, képek, barátok. Megannyi fájdalmas búcsú.

Mi most egy újabbhoz érkezünk.

Ezúttal egy olyan munkatárstól búcsúzunk, akinek mindannyian köszönettel tartozunk. Tóth Bojnik László, a Banja Luka-i Magyar Szó Egyesület titkára szeptember elején, életének 73. évében tért örök nyugalomra, és ezzel jelentős űrt hagyott maga után.

Magyar származása mindig kiemelkedő helyet foglalt el az életében, melyben házastársa, Nevenka is lelkesen támogatta. László egyike volt az anyanyelvüket még tökéletesen beszélő boszniai magyaroknak, számos történelmi kutatás, cikk és beszámoló őrzi elvülhetetlen munkáját. Halálával pótolhatatlan veszteség érte a bosznia-hercegovinai magyarságot. Az Új Dobos folyóirat ügyvezető és technikai szerkesztőjeként kiemelt figyelmet fordított a sarajevói egyesülettel ápoló jó kapcsolatra, a sikeres együttműködésre. Ahogyan ő fogalmazott, „még sosem volt olyan gördülékeny a közös lapszerkesztés, mint 2019-ben” – és valóban: az évek során kialakított szokásokkal, munkafolyamatokkal évente egy alkalomra szerkesztőségé kovácsolt bennünket.

A sarajevói HUM Magyar Polgárok Egyesülete hálás a közös élményekért, melyek mindannyiunk szívében szép emlékként élnek tovább.

Fülöp Dóra: Márciusban, Banja Lukában találkoztam utoljára Lászlóval. Édesanyámat és engem láttak vendégül Nevenkával. Tréfás családi történeteket meséltünk egymásnak. Rég nevettem annyit.

Muratović Irma: Szelíd és kedves mosolyát sohasem felejttem el.

Szabó-Mehić Kornélia: Emlékezetemben maradt egy esemény, amikor a két bosznia-hercegovinai magyar egyesület közös találkozót szervezett 2018-ban a Kozarán. László nagyon izgult, hogy sikerüljenek a megbeszéléseink és szimultán fordításaink. Nagy segítségemre volt és minden tökéletesnek bizonyult. Utána jót nevetünk az egészen. Kedves ember volt, minden apróságra odafigyelt.

Pasity-Juhász Éva: A XXI. században a legnagyobb kincs a jó barát. Én nagyon-nagy kincset veszítettem el, Lászlót.

Fülöp Dóra

Sjeti se još jednom... Laslo Tot Bojnik

„Sjeti se još jednom, našeg posljednjeg susreta... I ako još uvijek čuvaš dio mene u sebi, umoči svoje pero u vatreni zalazak sunca i opiši im... opiši taj susret...”

Tako je pisao Karinti i ovim nesvesno podsjetio na posljednje susrete u našem životu: školski prijatelji, sa kojima se više nećemo vidjeti; voljeni, od kojih smo se morali oprostiti; članovi porodice, ljubavi, poslovne kolege, gradovi, slike, prijatelji. Toliko bolnih oproštaja.

I sada, dogodilo se opet.

Ovog puta se opraštamo od kolege, kojem svi dugujemo zahvalnost. Laslo Tot Bojnik, sekretar udruženja Mađar So iz Banja Luke je početkom septembra otišao na vječni počinak, u svojoj 73. godini života, i za sobom ostavio sjećanje na gospodina, koji se ne može nadoknaditi.

Njegovo mađarsko porijeklo je uvijek zauzimalo istaknuto mjesto u njegovom životu, u čemu ga je, sa oduševljenjem, podržavala i supruga Nevenka. Laslo je bio jedan od bosanskih Mađara koji je savršeno govorio svoj maternji jezik, a mnoga njegova historijska istraživanja, članci i izvještaji će sačuvati njegovo bezvremeno djelo i njegov gubitak će biti nenadoknadiv za Mađare u Bosni i Hercegovini. Kao izvršni i tehnički urednik časopisa Uj Doboš, posebnu pažnju je posvetio dobrim odnosima i uspješnoj saradnji sa sarajevskim udruženjem. Kako je rekao: „Zajedničko uređivanje časopisa još nikada nije bilo tako glatko kao 2019. Godine.” I zaista, već dugi niz godina, u ovo vrijeme, imamo uobičajene radne aktivnosti, koje su od nas iskovale uredništvo časopisa.

Mađarsko udruženje građana HUM iz Sarajeva, zahvalno je na zajedničkim iskustvima, koja će živjeti u našim u srcima kao lijepa uspomene.

Dóra Fülöp: Lasloa sam posljednji put srela u Banja Luci, u martu. Zajedno sa Nevenkom su ugositali moju mamu i mene. Jedni drugima smo prepričavali smiješne porodične priče. Davno sam se toliko smijala.

Irma Muratović: Njegov blagi i nasmijani lik će uvijek ostati u mom sjećanju.

Kornelia Sabo-Mehić: U sjećanju mi je ostao jedan događaj s Laslom, kada su dva bosansko-hercegovačka udruženja Mađara održala sastanak na Kozari 2018. godine. Jako se brinuo da nam uspiju dogovori i simultani prevod istih. Bio mi je od velike pomoći i sve je ispalo savršeno. Kasnije smo se smijali svemu tome. Bio je drag čovjek, koji nijednu sitnicu nije prepuštao slučaju.

Eva Pašić-Juhász: U XXI. vijeku je najveće blago imati pravog prijatelja. Ja sam sad izgubila puno-puno blaga, mog Lasla.

Fülöp Dóra

Prevela: Estela Hadžikadunić

Búcsú a főtitkártól

Egyesületünk elnökeként csak a legjobbakat tudom mondani munkatársamról, Tóth Bojnik Lászlóról. Mindig egyetértésben dolgoztunk, ami nem volt nehéz, mert főtitkárunk jól és pedánsan végezte vállalt kötelezettségeit. Ő készítette weboldalunkat és így tarthattunk sokakkal kapcsolatot. Az *Új Dobos*nak a harmadik számtól volt technikai szerkesztője, s ezt a munkát is lelkiismeretesen végezte.

Emlékszem arra, hogy 2019. április 4-én egyesületünk négytagú csoportja ismét meglátogatta Prnjavor községet és azon belül Vucsiják egykoron többségében magyarok lakta falut. Mi a Banja Luka-i magyarok egyesülete, a Magyar Szó, már 2013 óta tettünk lépéseket annak ügyében, hogy feltárássra kerüljön a vucsijáki történelem. A magyar kormány, Bethlen Gábor Alapkezelő közvetítésével már évek óta támogatta is egyesületünk ebbéli törekvését. Szándékunk volt ismét beszélgetni Prnjavor polgármesterével egy emlékoszlop vagy emléktábla felállításáról és más olyan tevékenységeknek a lehetőségeiről, amelyek hozzájárulhatnak a magyarok egykori itteni életének megörökítéséhez. Elsősorban Lacinak köszönhetően a tárgyalások sikeresek voltak, mert első lépésként minden több javaslatunkba hajlandóak voltak beleegyezni: a temető rendbetételére, egy történelmi est megszervezésére Prnjavorban a vucsijáki magyarokról. Az emlékoszlop vagy emléktábla felállítására viszont, mondák a helyi vezetők, talán még várjunk, mert nem mindenütt hegedtek be a második világháború okozta sebek. De meglátogattunk egy magyar származású családot, Milijašević Gretáékat. Voltunk az elerdősödött temetőben és ellátogattunk a régi iskolába is.

Megbeszéltük, hogy 2018. október 20-án, kora délután a Magyar Szó egyesület néhány tagja várja be a szarajevói HUM egyesület küldöttségét. A szállodai elhelyezkedés után városnézést láttunk elő, majd a Nemzeti Kisebbségek Klubjában a Magyar Szó tagjai és a vendégek közötti társalgásokat is lebonyolítjuk. Lacira bízunk a szervezést, aki kiváló érzéssel csinált mindent: másnapra megvolt a terv a Mrakovicán tartandó összejövetelre is, ahova mindenki azzal a közlekedési eszközzel menjen, amivel Banja Lukára érkezett. Elintézte, hogy a szállodaköltségeiket a HUM 15 tagja részére adományokból legyenek fedezve. A vendégekkel megtekintette a nemzeti emlékparkot, s ide meginvitálta a szarajevói magyar nagykövetség képviselőit és az EUFOR katonáinak küldöttségét is. A Bosznia-Hercegovinában élő és dolgozó magyarok összejövetelének célja valójában a az 56-os szabadságharcról és forradalomról való megemlékezés volt és lett is. Röviden ennyit mondhatok Tóth Bojnik László barátom ügyes szervezőképességéről.

Milivojević Irén

IN MEMORIAM

Branko Mićin

A „Magyar Szó” még egy tagja örökre elhagyott bennünket. 2020. szeptember 21-én meghalt Branko Mićin Sanyi, aki nagyon régóta az egyesület tagja volt. A temetés helye a banja lukai temető volt.

Branko Leskovacban született 1937-ben. Apja halála után édesanyjával Óbecsére költözött, majd Szenttamásra. Egy idő után a család visszatért Óbecsére, ahol Branko elvégezte az általános iskolát. A katonai középiskolát Banja Lukán végezte és élete végéig itt is maradt. Branko 1952-ben úszótanfolyamot fejezett Nagybecskerekben, majd úszótanár lett. A mindennapos munkája mellett aktívan részt vett a banja lukai úszóklubban is megalapításától kezdve.

1963-ban megnősült és feleségével, Muneverával sikeres házasságuk alatt két fiuk született. Egyikük Svédországban él, a másik, Sasa Mićin viszont Banja Lukában él és dolgozik. Élettársával Snježoval sűrűn segíti a magyarok egyesületét.

Kiemelném azt, hogy ez az önzetlen ember mindenben a maximumot nyújtotta, így egyesületünkben is, ahol a kezdetektől aktív tagja volt és szerepelt a megalapításában is 2003-ban. Erre külön büszke volt.

Úgy marad meg emlékezetünkben, mint egy vidám, energikus és kiváló ember.

Nevenka Tot Bojnik

Fordította: Szabó Mehic Kornélia

IN MEMORIAM

Branko Mićin

Još jedan član našeg udruženja Mađar So nas je zauvijek napustio. 21. septembra 2020. godine umro je dugogodišnji član udruženja Branko Mićin, Šanji. Sahrana je obavljena na novom banjalučkom groblju.

Branko je rođen u Leskovcu 1937. godine. Nakon očeve smrti sa majkom odlazi u Bečej, a zatim u Srbobran. Poslije izvjesnog vremena porodica dolazi ponovo u Bečej gdje je završio osnovnu školu. Srednju vojnu školu završava u Banja Luci i tu je ostao do kraja života. 1952. godine, Branko je u Zrenjaninu završio kurs plivanja i postao instruktor, tako da je pored redovnog zanimanja, aktivno radio i u sportskom plivačkom društvu u Banja Luci od samog njegovog osnivanja.

1963. godine se oženio i iz dugog uspješnog braka sa suprugom Muneverom stekao dva sina. Jedan živi u Švedskoj, dok drugi Saša Mićin, živi i radi u Banja Luci i često je sa putnicom Snježom, kao član, pomagao udruženju Mađara.

Ono što posebno želimo istaći jeste da je ovaj nesebični čovjek u svemu sebe maksimalno davao pa i u našem udruženju, čiji aktivni član je bio od samog početka i učestvovao u njegovom osnivanju 2003. godine. Bio je veoma ponosan na to.

Pamtićemo ga kao vedrog, temperamentnog, izuzetnog čovjeka.

Nevenka Tot Bojnik

A Petőfi Program Szarajevóban

Személyes hangvételi beszámoló kilenc csodálatos hónapról

A határon túli magyar közösségek önazonosság-tudatának fenntartása, illetve felébresztése a Nemzetpolitikai Államtitkárság Petőfi Sándor Programjának kitüntetett jelentőségű célja. Ennek megvalósítása Délvidéken, ahonnan én származom, számos jól bevált és egyben jól ismert gyakorlatot tud maga mögött. Ugyanez állítható a szerbiai, a drávaszögi, a felvidéki vagy akár az erdélyi magyar nemzetrészt tekintetében is. Szarajevóban viszont egészen más a helyzet. A különbség okai elsősorban történelmi, illetve társadalomtörténeti jellegűek – a délszláv háborúnak az adott területet érintő vérgőzös, rémálomba illő eseményeiről nyilván nem szükséges külön szót ejteni. Pedig Bosznia-Hercegovina ezen csodálatos városa valóban az: csodálatos. Kulturális és természetföldrajzi adottságainak, burjánzó sokszínűségének és pompás gazdagságának megfelelően egyaránt tűnik mesebeli kincsesládának. Igen, Szarajevó valóban az: csodálatos, mesebeli kincsesláda. 2019 szeptemberétől 2020 júniusáig nyílt lehetőség ebben a nemzetek közötti híd szerepét betöltő városban a Petőfi Sándor Program ösztöndíjasaként tevékenykedni. Az ott töltött kilenc hónap kihívásokkal, leküzdésre váró akadályokkal, próbatételekkel és egyben emberi és tapasztalati gazdagodást eredményező feladatokkal volt tele. Személyes hangvételi beszámoló ezt a periódust, annak legfontosabb vonatkozásait, eseményeit és legfőképpen eredményeit foglalja össze. Mert ez utóbbiakból, mármint az eredményekből gyűlt össze a legtöbb.

Tevékenységek alappilléreit a gyermekprogramok és a magyar nyelv oktatása képezte. Ennek okai egyértelműek. Egy-egy közösség identitásának fenntartása azáltal szavatolható, ha a fiatalok, illetve a jövő nemzedékei idejekorán megismerkednek a magyar kultúra értékeivel, hagyományaival és egyúttal annak éltető közegével: a magyar nyelvvel. A nyelvtanítás szerepe a közösségépítésben elengedhetetlenül fontos. Kiemelkedő jelentőségű a nemzeti ünnepekről való megemlékezés is. Ez utóbbi események megszervezése és lebonyolítása Magyarországon és azokon a területeken, ahol a magyarság (még) jelentősebb számban él, bevett gyakorlatnak, hagyománynak számít – nem úgy a kimondottan

diaszpórának számító Szarajevóban. Ott a magyar szó, illetve kulturális rendezvény egzotikumnak, különlegességnek számít. Ezzel a különlegességgel volt szerencsém Bosznia eme városát gazdagítanom. A megrendezett események közül érdemes kiemelni az 1956-os forradalomról való megemlékezést, az 1848/49-es szabadságharc küzdelmes epizódjainak felelevenítését, legfőképpen pedig a nemzeti összetartozás napjának méltó megünneplését. Nem véletlen, hogy ezt a megemlékezést kiemelten kezelem, ugyanis 2020-ban volt száz éve annak, hogy aláírták a trianoni békediktátumot, a nemzettest jelentős részét a határon túlra szorítva. A felsorolásból nem szabad kihagyni a családi programokat sem, hiszen a családok mint a

társadalom építőkövei, illetve tovább nem bontható egységei, sejtjei alapvető jelentőségűek a kulturális identitás megerősítése szempontjából.

Az említett programok létrejöttében komoly segítséget jelentett a Szarajevói Magyar Nagykövetséggel, a főváros melletti Butmir katonai bázison szolgálatot teljesítő magyar békefenntartókkal, továbbá számos intézménnyel és segítő szándékú, jóakarátú polgárral való szoros együttműködés.

Meggyőződésem, hogy tevékenységgel, ha csak kismértékben is, de sikerült a magyar kultúra színeit felcsillantani ebben a hegyek övezte boszniai városban. Remélem, visszavárnak.

Várad Tünde, Szabadka

Petefi program u Sarajevu

Lični izvještaj o devet prekrasnih mjeseci

Održavanje ili buđenje identiteta mađarskih zajednica preko granice vrlo je važan cilj Petefi Šandor programa Državnog sekretarijata za nacionalnu politiku. Postizanje ovog cilja, na Délvidék, odakle ja dolazim, iza sebe ima niz dobro uspostavljenih i poznatih praksi. Isto se može reći i za mađarske dijelove Dravasözöga, za sjeverni dio, pa i za Transilvaniju. Sa druge strane, u Sarajevu je potpuno drugačija situacija. Razlozi za ovu različitost su uglavnom historijske ili društveno-historijske prirode – krvave, košmarne događaje južnoslovenskog rata koji su zahvatili to područje nije potrebno posebno isticati. Ipak je ovaj grad u Bosni i Hercegovini zaista takav, divan. U skladu sa svojim kulturnim i prirodno-geografskim karakteristikama i prema svom veličanstvenom bogatstvu, čini se da je sve ona bajkovita škrinja sa blagom. Da, Sarajevo zaista jeste divna, bajkovita škrinja sa blagom. Od septembra 2019. do juna 2020. godine, imala sam priliku raditi kao stipendista Petefi Šandor programa u ovom gradu koji djeluje kao most između različitih nacija. Za devet mjeseci provedenih tamo, bilo je puno izazova, prepreka koje je trebalo savladati, iskušenja i zadataka koji su rezultirali ljudskim i iskustvenim bogaćenjem. Moj lični izvještaj rezimira ovaj period, njegove najvažnije aspekte, događaje, i ono najvažnije, njegove rezultate. Od po-

sljednje navedenog, mislim na rezultate, se skupilo najviše.

Osnovni stubovi moje aktivnosti bili su programi za djecu i podučavanje mađarskog jezika. Razlozi za to su jasni. Održavanje identiteta zajednice može se garantovati ako se mladi ljudi i buduće generacije na vrijeme upoznaju sa vrijednostima i tradicijom mađarske kulture i istovremeno sa njenim životnim medijumom, mađarskim jezikom. Uloga učenja mađarskog jezika u izgradnji zajednice je od suštinske važnosti. Obilježavanje državnih praznika također igra veliku ulogu. Orga-

nizovanje i provođenje potonjih događaja uobičajena je praksa i tradicija u Mađarskoj i na područjima gdje žive Mađari u značajnijem broju. U Sarajevu nije tako, jer se Mađari doslovce smatraju dijasporom. Tamo se mađarska riječ i kulturni događaji smatraju egzotičnim i posebnim. Imala sam sreću da sa ovom specijalnošću obogatim ovaj grad u Bosni i Hercegovini. Među organizovanim događajima vrijedi istaknuti obilježavanje revolucije 1956. godine, obilježavanje borbenih momenata rata za nezavisnost 1848/49. i ono najvažnije, dostojno obilježavanje Dana nacionalnog jedinstva. Nije slučajno što ističem ovo sjećanje, jer je ove 2020. godine prošlo 100 godina od potpisivanja Trianonskog sporazuma, što je značajan dio države potisnulo izvan granica. Sa popisa ne bi trebali izostati porodični programi, jer su porodice kao temelji društva i kao nerazdvojne jedinice i ćelije ključne za jačanje kulturnog identiteta.

Ostvarila sam blisku saradnju sa Ambasadam Mađarske u Sarajevu, mađarskim kontingentom EUFOR-a koji su služili u vojnoj bazi Butmir nadomak Sarajeva, kao i sa nizom institucija i dobrovoljnim građanima.

Uvjerena sam da sam svojom aktivnošću barem u maloj mjeri uspjela istaći boje mađarske kulture u glavnom gradu Bosne i Hercegovine, okruženom planinama. Nadam se ponovnom druženju.

Tinde Varadi, Subotica

Prevela: Estela Hadžikadunić

Porodični dan Mađarskog udruženja građana HUM, na malo drugačiji način

Ni ove godine ništa nije uspjelo da spriječi naš tradicionalni porodični dan udruženja. Baš kada smo najviše pod stresom, treba stati i napuniti baterije. Tako smo mi odlučili da porodični dan provedemo malo drugačije od dosadašnjih, ali na ipak poseban način. Na naš mali izlet u Fojnicu i Kreševo uputili smo se 31. maja 2020. godine.

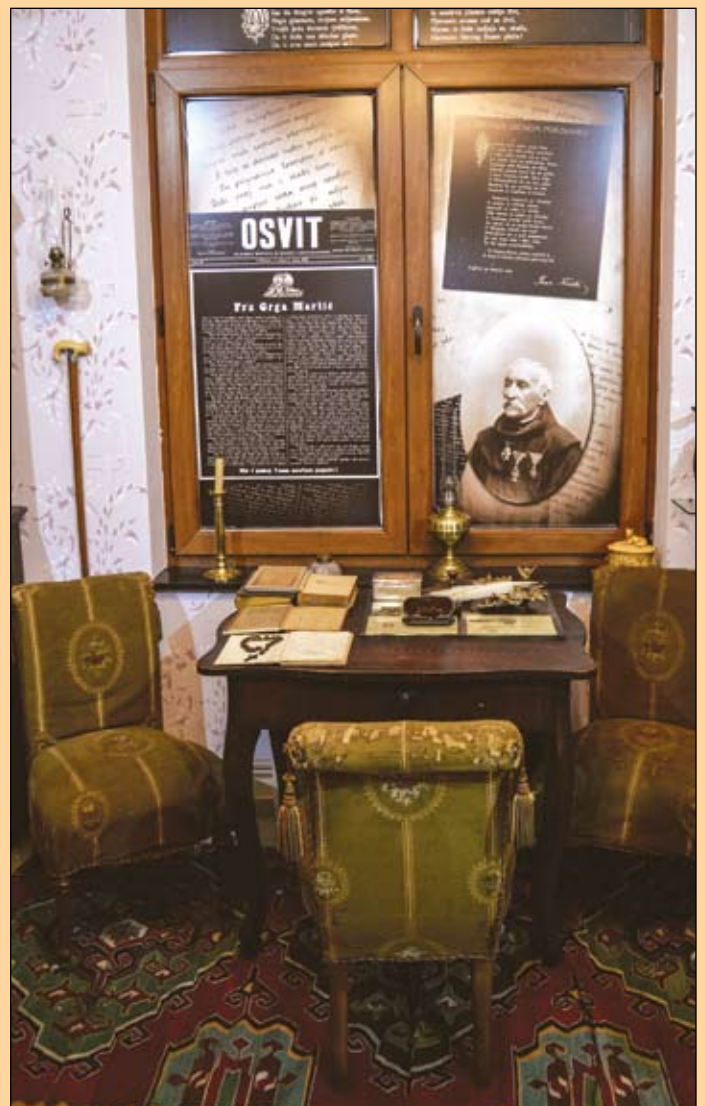
Naše udruženje ujedinjuje Mađare iz Sarajeva i Doboja, a također smo pozvali i članove mađarskog kontingenta EUFOR-a koji služe u vojnoj bazi Butmir da nam se pridruže i da svi zajedno provedemo jedan lijep porodični dan. Zajedno smo obilježili stotu godišnjicu potpisivanja Trianonskog sporazuma, ali i Dan nacionalnog jedinstva.

Prva destinacija bila je Fojnica. Prisustvovali smo svečanoj misi na otvorenom koja se održavala u Franjevačkom samostanu Duha Svetoga, koji se nalazi na prelijepoj lokaciji, ispod brda Križa. Nakon mise krenuli smo dalje. Sljedeća destinacija bila je posjeta Franjevačkog samostana svete Katarine u Kreševu. Kreševo je gradić koji je okružen prelijepom prirodom, tako je i sam samostan okružen prirodom koja djeluje umirujuće. Od 2003. godine Franjevački samostan svete Katarine u Kreševu proglašen je nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Samostan i crkva posjeduju dvadesetak vrlo vrijednih umjetničkih slika. Izuzeto vrijednim se smatra kip svete Katarine. Posjetili smo i muzej gdje se nalaze vrijedni i zanimljivi eksponati koji daju jasnu sliku života ljudi na tim prostorima tokom proteklih stoljeća. Posebnu pozornost privlači spomen-soba fra Grge Martića, koja je sačuvala potpunu autentičnost.

Nakon lijepo i kvalitetno provedenog dana, slijedio je zajednički ručak u restoranu Ribnjak nadomak Kreševa. Prije samog ručka predsjednica udruženja, Irma Muratović, uručila je mali poklon zahvalnosti našoj stipendistkinji Petefi Šandor programa, Varadi Tindi, koja je sa nama bila prethodnih devet mjeseci i koja je svim srcem pomagala rad udruženja.

Razgovor i smijeh preplavili su restoran do kasno poslijepodnevni sati kada smo sa zadovoljnim osmijehom na licu završili naš porodični dan na malo drugačiji način. Taj dan, kao i mnogi drugi, ostat će nam u lijepom sjećanju.

Estela Hadžikadunić

A HUM Magyar Polgárok Egyesületének kissé másképp eltöltött családi napja

Az idén semm sem tudta megakadályozni egyesületünk hagyományos családi napját. Akkor mikor a legnagyobb stressz ér bennünket, le kell állnunk és újratölteni elemeinket. Ezért úgy döntöttünk, hogy a családi napot egy kicsit másképp ünnepeljük meg, mint korábban, de mégis különleges módon. 2020. május 31-én Fojnica és Kreševo felé vettük az irányt.

Egyesületünkben vannak sarajevói és doboji magyarok, és meghívtuk a butmiri katonai táborban szolgáló magyar EU-FOR-kontingens katonáit is, hogy csatlakozzanak hozzánk, és töltsenek el egy szép családi napot velünk. Együtt emlékeztünk meg a trianoni békeszerződés aláírásának századik évfordulójáról meg a nemzeti összetartozás napjáról is.

Az első úticél Fojnica volt. Részt vettünk egy szabadtéri ünnepi szentmisén, amelyet a Szentlélek ferences kolostorban tartottak, gyönyörű helyen, a Križ nevű domb alatt. A mise után folytattuk utunkat. A következő cél a kreševoi Szent Katalin ferences kolostor meglátogatása volt. Kreševo egy kis város, amelyet gyönyörű természet vesz körül, így magát a kolostort is olyan természet övezi, amelynek nyugtató hatása van. 2003-ban ezt a kolostort Bosznia-Hercegovina nemzeti műemlékévé nyilvánították. A kolostorban és a templomban mintegy

húsz értékes festmény látható, Szent Katalin szobrát pedig rendkívül értékesnek tartják. Meglátogattuk a múzeumot is, ahol értékes és érdekes kiállításokat rendeznek, amelyek az e területeken élő emberek múltját szemléltetik. Különösen értékes fra. Grgo Martić emléktérme, amely megőrizte teljes eredetiségét.

Ez a szép és tartalmas nap után közös ebéd következett a Kreševo közelében található Ribnjak étteremben. Ebéd előtt az

egyesület elnök asszonya, Muratović Irma ajándékot adott át Várad Tündének, a Petőfi Sándor Program ösztöndíjasának, aki kilenc hónapon át velünk volt, és szívvel-lélekkel segítette az egyesület munkáját.

A társalgás és a jó hangulat a késő délutánig tartott, és elégedetten fejeztük be ezt a családi napot. Mint sok más, ez a nap is emlékezetünkben marad.

Hadzikadunić Esztella
Fordította: Szabó-Mehić Kornélia

Tűzoltó leszél s katona! – Álarcosbál Szarajevóban

Teltházás farsang volt a HUM Magyar Polgárok Egyesületében

Magyarország nemzetpolitikájában 2020 az erős magyar közösségek éve. 2020. február 15-én egy olyan gyerekprogramot sikerült megvalósítanom, ahol nemcsak a magyar hagyományokra, népszokásokra fordítottam figyelmet, hanem a közösségépítés is fontos szerepet játszott. A Szarajevó Kanton Tűzoltó Brigád Igazgatósága, illetve az EUFOR magyar kontingens nemzeti rangidősei felkérésnek eleget téve egy olyan oktató-nevelői programot állítottak össze a gyerekeknek, amely minden várakozást felülmúlt, s a hatalmas sikert aratott még a felnőttek körében is.

Először az EUFOR magyar kontingens tűzszerészei mutatták be a tűzszerész-felszerelésüket az egyesület nagyteraszán. A legnagyobb figyelmet a távirányítású aknamentesítő robot kapta, a beüzemeltetést követően mindenki láthatta a működését. A katonák védőfelszerelését is kiállították, csakúgy, mint a már hatástalanított és a gyakorlatok, kiképzések során alkalmazott aknákat. A nem mindennapi tematikájú arcfestés-foglalkozáson igazi harci díszet kaphattak a gyerekek, miközben már megérkezett a tűzpiros tűzoltóautó. Másodpercek alatt átszellemültek a kicsik, s nyugodt szívvel mondhatom, a felnőttek is. Hasznos és tanulságos tájékoztatót hallhattunk a tűzoltóparancsnoktól a tűzoltásról, az ezzel kapcsolatos tennivalókról, megtudhattuk, hogy mennyire összetett a munkájuk egy-egy tüzeset alkalmával. A Tűzoltóság ingyenesen hívható száma Boszniában: 123. Az igazán izgalmas rész ezután

következett, mert megnézhattuk a tűzoltóautóban található felszereléseket, eszközöket, és bizony kipróbálhattuk a gépjárműfecskendőt is. A rendezvény hangsúlyos része volt a saját készítésű jelmezekben történő megméretetés is, majd végül a kézműves-foglalkozás keretében a gyerekek kartonból készítettek álarcot, melyet haza is vihettek.

Köszönettel tartozom az EUFOR magyar kontingens lövészsorozat-állományának, a tűzszerészcsoporthoz tagjainak, valamint az EUFOR törzsfőnöki iroda dolgozóinak, akik kétdoboznyi rágcsálnivalóval s édességgel ajándékozták meg a gyerekeket. Köszönet a Kanton Szarajevó Tűzoltó Brigádból Samardžić Darko tűzoltóparancsnoknak és Omeragić Nermin tűzoltónak a felejthetetlen tűzoltós élményekért; Farkas Angélnak és férjének, Faminek a fennsége, háziasan el-

készített farsangi fánkokért. Köszönöm Tóth Judit segítségét is, aki mindent elmesélt a farsangi időszak jeles napjairól, a népszokásokról, valamint Magyarország egyik legjellegzetesebb, évszázados hagyományokat őrző mulatságáról is, a mohácsi busójárásról.

A Tűzoltó leszél, s katona... – álarcosbál Szarajevóban kétség kívül az egyik leg-sikeresebb gyerekprogramom volt hiszen nagyon sokan segítettek. Úgy gondolom, hogy pontosan ebben rejlik a nagy titok - együtt, egy csapatként dolgozni ugyan azért a célokért. A kialakult járványhelyzet miatt most szünetel a Nemzetpolitikai Államtitkárság diaszpóraprogramja, de bízom abban, hogy a jövő további lehetőségeket ad majd újabb élményalapú, közösségformáló programok megszervezéséhez 2021-ben.

Váradi Tünde

Bíceš vojnik i vatrogasac! Maskenbal u Sarajevu

Bio je to karneval koji je do posljednjeg mjesta ispunio prostorije Mađarskog udruženja građana HUM

U nacionalnoj politici Mađarske 2020. godina je godina jakih mađarskih zajednica. 15. februara 2020. godine uspjela sam implementirati program za djecu gdje sam obratila pažnju ne samo na mađarsku tradiciju i običaje, već i na izgradnju zajednice. Profesionalna vatrogasna brigada Kantona Sarajevo i članovi mađarskog kontingenta EUFOR-a prihvatili su moj prijedlog i molbu, te su održali odgojno-obrazovno predavanje za djecu koje je premašilo sva očekivanja, te postiglo ogroman uspjeh čak i među odraslima.

Prvo su pirotehničari EUFOR-a na velikoj terasi udruženja predstavili svoju pirotehničku opremu. Najviše interesovanja dobio je robot za razminiranje na daljinsko upravljanje, a nakon puštanja u rad svi su mogli vidjeti kako on funkcioniše. Vojnici su izložili i svoju zaštitnu opremu, kao i deaktivirane mine koje su se koristile tokom obuka i vježbi. Na nesvakidašnjoj radionici ocrtavanja lica djeca su mogla dobiti pravi

borbeni ukras dok je u međuvremenu stiglo crveno vatrogasno vozilo. Mališani su se u sekundi preporodili, a mirnog srca mogu reći i odrasli. Od vatrogasnog zapovjednika smo mogli čuti korisne i poučne informacije o gašenju požara, o tome šta uraditi u tom trenutku i koliko je njihov posao složen za vrijeme jednog požara. Besplatni broj vatrogasaca u Bosni i Hercegovini je 123. Uslijedio je zaista uzbudljiv dio, jer smo mogli pogledati opremu i alate u vatrogasnom vozilu, a mogli smo isprobati i vatrogasno crijevo za vodu. Važan dio programa bio je izbor najboljeg kostima, a zatim su djeca u okviru radionice pravila maske od kartona koje su mogli ponijeti sa sobom.

Zahvalna sam pješadiji mađarskog kontingenta EUFOR-a, pirotehničarima i članovima stožera EUFOR-a koji su obrađovali djecu sa grickalicama i slatkišima. Hvala vatrogasnom zapovjedniku Darku Samardžiću i vatrogascu Nerminu Ome-

ragiću iz profesionalne vatrogasne brigade Kantona Sarajevo na nezaboravnim vatrogasnim iskustvima, Angeli Farkaš i njenom suprugu Feminu na veličanstvenim, domaćim karnevalskim krofnama. Također bih se zahvalila Juditi Tot koja je ispričala sve o danima karnevalskog perioda, o narodnim običajima, kao i o jednoj od najkarakterističnijih zabava Mađarske, koja čuva stoljetne tradicije, o Bušo festivalu u Mohaču.

Bíceš vojnik i vatrogasac – maskenbal u Sarajevu, nesumnjivo je bio jedan od mojih najuspješnijih programa za djecu, jer su pomogli mnogi ljudi. Mislim da upravo u tome leži velika tajna. Zajednički timski rad za isti cilj. Zbog epidemije, program dijaspore Državnog sekretarijata za nacionalnu politiku sada pauzira, ali sam uvjeren da će budućnost pružiti nove mogućnosti za organizaciju programa izgradnje zajednice u 2021. godini.

Váradi Tünde

Prevela: Estela Hadžikadunić

Magyar vonatkozású Nobel-díjak

A magyar vonatkozású Nobel-díjak vegyes képet mutatnak. Legalább három csoportra oszthatók azok, akik Nobel-díjat kaptak, és volt/van valamilyen kötődésük Magyarországhoz.

Magyar Nobel-díjasok (akkor kapták a Nobel-díjat, amikor Magyarországon éltek magyar állampolgárként, és a díjazott munkásságuk magyarországi tevékenységükhöz kötődik) (2 személy)

Magyarországon születtek, az emigrációban lettek Nobel-díjasok (iskoláikat és egyesek kezdeti munkájukat Magyarországon végezték, majd emigráltak, a Nobel-díjat külföldi állampolgárként kapták) (7 személy)

Nem Magyarországon születtek, de legalább az egyik szülő magyar származású (6 személy)

A magyar Nobel-díjasok

Szent-Györgyi Albert (1893, Budapest–1986, Woods Hole, USA). Fiziológiai és orvostudományi Nobel-díj, a díjazás éve: 1937. Indoklás: a biológiai égésfolyamatok, különösképpen a C-vitamin és a fumársavkatalízis szerepének terén tett felfedezéseiért. Az országot 1947 végén hagyta el.

Kertész Imre (1929, Budapest–2016, Budapest). Irodalmi Nobel-díj, a díjazás éve: 2002. Indoklás: írói munkásságért, amely az egyén sérülékeny tapasztalatának szószólója a történelem barbár önkényével szemben. Kertész Imre Németországban (Berlin) élt, és itt helyezte el életművének kéziratait.

Magyarországon születettek, az emigrációban lettek díjazottak

Magyarországon jártak elemi, közép- és esetenként felsőfokú iskolákba. Egyesek néhány évet dolgoztak is Magyarországon, ezután emigráltak. A Nobel-díjat külföldi munkásságukért kapták.

Lénárd Fülöp (Philipp Eduard Anton von Lenard) (1862, Pozsony–1947, Messelhausen, Németország). Fizikai Nobel-díj, díjazás éve: 1905. Indoklás: katód-sugárzással kapcsolatos munkásságáért. 1882-ben hagyta el az országot. Német állampolgár lett.

Békésy György (Georg von Békésy) (1899, Budapest–1972, Honolulu, USA). Fiziológiai és orvostudományi Nobel-díj, díjazás éve: 1961. Indoklás: a fül csigáján belüli ingerlés fizikai mechanizmusával kapcsolatos felfedezéseiért. Az országot 1946-ban hagyta el. (A belső füllel kapcsolatos kutatásait még Magyarországon kezdte el.) Amerikai állampolgár lett.

Gábor Dénes (Dennis Gabor) (1900, Budapest–1979, London). Fizikai Nobel-díj, díjazás éve: 1971. Indoklás: a holográfia felfedezéséért és fejlesztéséért. 1934-ben hagyta el az országot, angol állampolgár lett.

Wigner Jenő (Eugene Paul „E. P.” Wigner) (1902, Budapest–1995, Princeton, USA). Fizikai Nobel-díj (megosztva), díjazás éve: 1963. Indoklás: az atommagok és az elemi részecskék elméletének továbbfejlesztéséért, különös tekintettel az alapvető szimmetriaelvek felfedezésére és alkalmazására. 1933-ban hagyta el az országot, amerikai állampolgár lett.

Harsányi János (John Harsanyi) (1920, Budapest–2000, Berkeley, USA). Közgazdasági Nobel-díj (megosztva), díjazás éve: 1994. Indoklás: a nem-kooperatív játékok elméletében az egyensúlyelemzésre vonatkozó úttörő munkásságáért. 1950-ben hagyta el az országot. Amerikai állampolgár lett.

Oláh György (George Andrew Olah) (1927, Budapest–2017, Beverly Hills, USA). Kémiai Nobel-díj, díjazás éve: 1994. Indoklás: a pozitív töltésű szénhidrogének tanulmányozásában elért eredményeiért. 1956-ban hagyta el az országot. Amerikai állampolgár lett.

Herskó Ferenc (Avram Hershko) (1937, Karcag–). Kémiai Nobel-díj (megosztva), díjazás éve: 2004. Indoklás: 1950-ben hagyta el az országot. Izraeli állampolgár lett.

Hevesy György (1885 Budapest–1966 Freiburg im Breisgau)

Nem Magyarországon született díjazottak (legalább egyik szülő magyar származású)

Richard Adolf Zsigmondy (1865, Bécs–1929, Göttingen). Kémiai Nobel-díj, díjazás éve: 1925. Indoklás: a kolloid oldatok heterogén természetének bizonyításáért és a modern kolloidkémiaiban alapvető fontosságúvá vált módszereiért. Szülei

magyar származásúak voltak. Zsigmondy osztrák állampolgár volt.

Bárány Róbert (Robert Bárány) (1876, Bécs–1936, Uppsala). Fiziológiai és orvostudományi Nobel-díj, díjazás éve: 1915. Indoklás: vesztibuláris apparatus (egyensúlyszerv) fiziológiájával és kórtanával kapcsolatos munkáiért. Robert Bárány osztrák állampolgár volt. Szülei magyarok voltak, születése előtt kivándoroltak.

Milton Friedman (1912, New York–2006, San Francisco). Közgazdasági Nobel-díj, díjazás éve: 1976. Indoklás: a fogyasztáselemzéshez, a pénztörténethez és -elmülethez való hozzájárulásáért, valamint a stabilizációs politika összetettségének bemutatásáért. Milton Friedman amerikai állampolgár volt, szülei magyarok voltak, születése előtt kivándoroltak.

Daniel Carleton Gajdusek (1923, New York–2008, Tromsø, Norvégia). Fiziológiai és orvostudományi Nobel-díj (megosztva), díjazás éve: 1976. Indoklás: a fertőző betegségek terjedésének és eredetének új mechanizmusainak felfedezéséért. Amerikai állampolgár volt. Édesanyja magyar volt.

Elie Wiesel (1928, Máramarossziget–2016, New York). Béke-Nobel-díj: 1986. Indoklás: „Hitler haláltáboraiiban történt teljes megalázottság megtapasztalásának és az emberiség semmibe vevésének” feldolgozására irányuló küzdelmei, valamint a „béke érdekében végzett gyakorlati munkája”. Wiesel amerikai állampolgár volt, szülei magyarok voltak. A második világháború után Franciaországba emigrált, majd az Amerikai Egyesült Államokba.

Polányi János (John Charles Polányi) (1929, Berlin–). Kémiai Nobel-díj (megosztva), 1986. Indoklás: elemi kémiai folyamatok dinamikája terén végzett kutatásokért. Polányi kanadai állampolgár. Szülei magyarok voltak.

Megjegyzések

Tizenhét személy kapott Nobel-díjat, akiknek valamilyen magyar kötődésük volt. Ebben a felsorolásban nem szerepelnek olyanok, akiknek már csak a nagyszülei révén volt magyar kötődésük.

Ez a felsorolás nem foglalkozik azzal, hogy ki tartotta magát magyarnak, és ki nem.

Ez a felsorolás nem foglalkozik vallási hovatartozással.

Eddig (2018 tavasz) Kertész Imre az egyetlen Nobel-díjas, aki Magyarországon halt meg.

O Nobelovoj nagradi i Mađarima kao laureatima

Alfred Nobel (1833–1896), švedski industrijalac i pronalazač je utemeljivač Nobelove nagrade koja se od 1901. godine do danas dodeljuje svake godine, sem godina kada su bili Prvi i Drugi svjetski rat. Ova nagrada se dodjeljuje pojedincima i organizacijama za ostvarivanje izuzetnih uspjeha koji kao takvi najviše doprinose čovječanstvu i to na poljima fizike, medicine, hemije, književnosti, doprinosa miru, te od 1969. godine i za područje ekonomije. Nobelova nagrada se uručuje laureatima svake godine, u pravilu na dan smrti Alfreda Nobela, 10. decembra u Gradskoj kući u Štokholmu, Švedska, sem Nobelove nagrade za mir koja se svečano uručuje u Oslu i to na prijedlog Nobelovog komiteta Norveške kojeg bira Parlament Norveške. Od 1901. godine zaključno sa 2020.-tom godinom ukupno je 930 pojedinaca i 25 organizacija dobilo Nobelovu nagradu; jedan manji broj je dobio Nobelovu nagradu dva i više puta. Izbor laureata Nobelove nagrade za književnost vrši Švedska akademija nauka, a izbor laureata za oblast fizike, hemije, medicine takođe vrši Švedska akademija nauka, ali prema kriterijumima i prijedlozima određene Nobelove fondacije. Nobelova nagrada se sastoji od plakete i novčane nagrade. Mađari su bili dobitnicima Nobelove nagrade 13 puta.

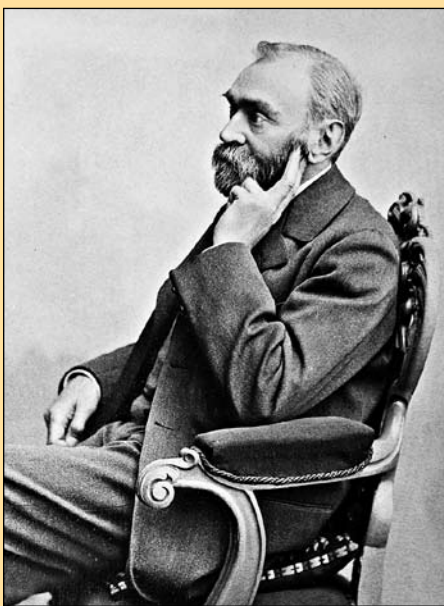
1. Fulop E. A. von Lenard (1862–1947) za svoj rad na katodnim zracima i njihovoj primjeni, dobitnik je Nobelove nagrade za fiziku za 1905. godinu;

2. Robert Barany (1876–1936) za istraživanje na području fiziologije i patologije vestibularnog aparata, dobitnik je Nobelove nagrade za medicinu za 1914. godinu;

3. Richard A. Zsigmondy (1865–1929) za otkriće koloida, dobitnik je Nobelove nagrade za hemiju za 1925. godinu;

4. Albert von Szent-Gyorgyi (1893–1986) za izolovanje vitamina C i otkriće komponenata i reakcija sa citričnom ki-

Alfred Nobel

selinom, dobitnik je Nobelove nagrade za medicinu (fiziologija) za 1937. godinu;

5. Georg de Havassy (1885–1966) za razvoj tehnike izotopnih obilježavanja čime je doprinio razumijevanju fizioloških procesa, te otkrića hemijskog elementa hafnij, dobitnik je Nobelove nagrade za hemiju za 1943. godinu;

6. Georg von Bekesy (1899–1972) za istraživanja na području selektivnih sposobnosti sluha i otkriću funkcije kohleje (puž) kao organa sluha, dobitnik je Nobelove nagrade za medicinu za 1961. godinu;

7. Eugene P. Wigner (1902–1995) za razvoj teorije simetrije u kvantnoj mehanici, istraživanju građe atomskog jezgra, dobitnik je Nobelove nagrade za fiziku za 1963. godinu;

8. Dennis Gabor (1900–1979) za otkriće i razvoj holografskog metoda, dobitnik je Nobelove nagrade za fiziku za 1971. godinu;

9. John C. Polanyi (1929–) za svoj doprinos na polju dinamike hemijskih reakcija, dobitnik je Nobelove nagrade za hemiju za 1986. godinu koju je dijelio sa druga dva dobitnika;

10. Georg A. Olah (1927–2017) za svoj doprinos industriji karbokatjona, dobitnik je Nobelove nagrade za hemiju za 1994. godinu;

11. John C. Harsanyi (1920–2000) za svoj doprinos analizi teorije igara i njihove upotrebe u ekonomiji, posebno u razvoju inovativne analize igara sa nekompletnim informacijama tzv. Bayesian igre, dobitnik je Nobelove nagrade za ekonomiju za 1994. godinu;

12. Imre Kertesz (1929–2016) za svoja književna djela u kojima je „podržavao krhko iskustvo pojedinca suprotstavljajući ga varvarskoj arbitrarnosti istorije” dobitnik je Nobelove nagrade za književnost za 2002. godinu; („Čovjek bez sudbine” – 1975; „Fijasko” – 1988; „Kadiš za nerođeno dijete” – 1990; „Zapisnik” – 1993; ...)

13. Avram Hershko (1937–) za doprinos otkriću ubikvitin sistema-metoda kojim tijelo otklanja oštećene proteine je dobitnik Nobelove nagrade za hemiju koju je dijelio sa još jednim laureatom za 2004. godinu.

Izvori: www.nobelprize.org, mta.hu
Tekst sastavila: Vesna Petrović-Popović

Az Úr órája

Tulajdonképpen nehéz a karácsonyról beszélnem, mert nálunk a karácsony nem egy estébe, sőt nemcsak egy-két napba sűrűsödött, hanem folyamat volt, a maga jól kirajzolható hullámvonalával, amelynek csúcsa, természetesen, a szenteste volt csillagszórós karácsonyfa-gyújtással, a karácsonyi énekek eléneklésével és az ajándékok kiosztásával, majd az ezt követő gazdag vacsorával és az elmaradhatatlan, akkor még éjfélkor tartott éjféli misével. De, mondom, számomra a karácsony sokkal előbb kezdődött. Pontosabban nem is számomra, hanem a szüleim számára.

Kezdődött már az őszi nagytakarítás, amit úgy kell elképzelni, hogy ötszobás sváb házuk minden ablakát, ajtaját anyám lemosta, kilincseit kiszidolozta, s minden, de valóban minden bútordarabot elmozdított, hogy róla, mögüle a port, pókhálót, egyszóval minden tisztátalanságot eltávolítson. Ilyenkor a szekrényeket is újrakarta, s a ruhákat, ha kellett, újramosta és ismét élesre vasalta. Pedig volt mit, öt gyermekre mosott, vasalt, takarított.

Az így felfrissített lakás várta az advent első hetét, amikor viszont apám a mindenszenteki hajsza után ismét nekilátott a munkához, ezúttal az adventi koszorúk készítéséhez, most már nem a sokkal gyöngébb minőségű Fruška gora-i fenyőből és páfrányból, mint eddig, hanem a boszniai Jahorináról érkező ezüstoffenyőből és a szlovéniai Ajdovščináról vasúton jövő páfrányból. Ez a latin nevén Filix mas jelképesen is a karácsony érkezését hirdette, hiszen levelei olyanok voltak, mint az angyalok szárnya, csak zöldben. S ha vastag, érces szálát keresztülvágtuk, kétfejű sas forma képződött belőle. Én elhittem szép kertünk nagy barátjának, állandó kuncsaftunknak, Tessényi doktornak, hogy a páfrány gyökerét mézbe keverve gyógyszernek használták gyomorhurut ellen, sőt bort is fűszereztek vele.

– Dioszkoridész görög orvos már az első században ezzel gyógyított belső szervi betegeket – magyarázta a mindentudó doktor.

Szóval az advent a nagy készülődés időszaka volt, ebbe természetesen beletartozott a Mikulás is, aki a maga valóságában, bundában, kucsmában jelent meg, de kissé raccsoló hanghordozásán, és csizmája nem lévén, sárga cipőjén, csakhamar fölismertük anyai nagybátyánkat.

Édesanyánk ilyenkor már nagyban sütött: darálós kekszet meg mézes

puszedlit, amelyek a hideg szobában csak karácsonyra puhultak meg. De egy héttel a nagy esemény előtt már készen volt a zserbó is felvágatlanul, meg a diós, a citromos és a mokkatorta is. Mert karácsonykor, akárcsak a mesében, minden gyereknek az óhaja teljesült, mármint ami az édességeket illeti. De más kívánságaink is meghallgatásra találtak. Anyám egész évben figyelte, ki mit szeretne, s persze ezt egyeztetette a szükségletekkel és lehetőségekkel, s így ki-ki azt kapta leginkább, amire áhított: cipőt, nadrágot, inget. Emlékszem, kamaszodásom idején így jutottam életem első nyakkendőjéhez is, még mielőtt erre igazán érett lettem volna. Külön emlékezés tárgya lehetne a várakozásnak és a reménykedésnek az a néhány órája, ami a karácsonyfa-gyújtást megelőzte. Öt angyal ült áhítóva és vágyakozva és várakozva a konyhaasztal körül, mert-hogy a díszítés nálunk – hála istennek, még felnőtt korunkban is – a szülők kizárólagos joga és feladata volt, s addig be nem ment közülünk senki a nappaliba, míg meg nem szólalt kintről a „Jézuska csengője”, amely apánk tejescsészéjéből és egy kiskanálból állt.

A valós és mitikus keveredett és kavargott karácsonyainkban, s ez volt benne a szép, a felemelő, a mindenkori örök.

De visszatérve az elején említett képletes görbéhez. Vegyes lakosú kisvárosban éltünk, s második szomszédunk a helyi szerb pópa unokája volt. Annyira kedvelte a mi karácsonyunkat, hogy már gyertyagyújtás után átlopakodott, s olyan pontosan volt ott, mint a megbeszélte futballmeccseinken. Hatodik gyerekként tartozott már hozzánk. Mi sem természetesebb, hogy szerb karácsonykor nekünk meg kötelezően föl kellett sorakoznunk náluk, a szüleinel, bevárva a családszentelésre érkező pópát és feleségét. És soha, de soha nem éreztem, hogy terhükre lett volna ez az 1:5-ös arány. Sőt! Mintha csak miattunk, e gyerekhad miatt is lett volna az ő nagy készülődésük is.

Ilyenkor a nagyszakállú, jóságos nagyapa, széles lila övvel a derekán, reverendában természetesen ószláv nyelven áldotta meg a családot, s bennünket is, szenteltvízzel és tömérdék tömjénnel

szentesítve, amit mondott. Én már akkor gyanítottam, hogy a tömjéntől oly fűszerek ezek a karácsonyi kalácsaik, főleg az a mézbe kevert főtt búzaszemekből álló massa, amit még dióval és mazsolával dúsítottak.

Ennek elkészítésében a pópa apró termetű, élénk szemű felesége, Milica néni segédkezett, aki arról volt ismert, hogy mindig tudott gyógyírt kínálni az elveszetteknek, jómaga pedig megértő és megbocsátó természet. Ő volt elsősorban az, aki nem ellenezte egyszem fiuk és a félig német, félig zsidó lánnyal kötendő házasságot, már akkor sem, amikor a vegyes házasságok majdnem istentagadással voltak egyenlők. A pópa meg abban az időben gimnáziumi hit-tantanár is! Nos, a pópa mesélte ilyenkor: nem győzött csodálkozni, hogy anyánk – aki a gimnáziumba iratkozva, zentai lévén, szinte nem is tudott szerbül – a grammatika gyors elsajátítása révén, szabályosabban beszélt szerbül, mint akiknek ez anyanyelvük volt.

Erről a pópáról, a magyarul is kitűnően beszélő Milan bácsiról mintáztam később regényem bölcs, műértő és műpártoló papfiguráját, hiszen tőle kaptam az első órákat Molter Károly csatornaregényéről, Szirmai novelláiról, a Pechánok festményeiről...

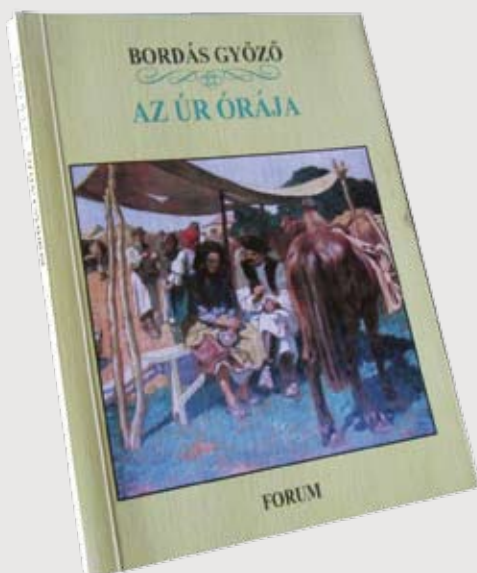
Igen, de mindeddig adós maradtam haláluk történetének a megírásával.

Hetvenkét évet le együtt, s a kilencvenen is túl voltak, amikor szinte egyidejűleg estek ágynak. Milica néni ekkorra már egyetlen kívánsága maradt: egy napon szólítsa őket az Úr, ha lehet. De az Úr órája nem járt pontosan, mert Milan bácsit egyik napon, Milica nénit pedig majdnem egy huszonnégy órával később szólította magához.

Emlékszem, hogyan lopták ki a szobából Milan bácsi holttestét, míg a felesége aludt, halkan, meg ne neszeljen valamit. S miután fölravatalozták a templomban, a feleség iránti tiszteletből és tapintatból nem is harangoztak mindaddig, míg az urát nem követte. Akkor viszont a kisváros minden felekezeti templomában egyszerre szólaltak meg. Sosem láttam méltóságteljesebb temetést, mint az öreg pópáékét.

Otthon két napon át segédkeztünk apánknak a koszorúk kötésében, amelyből most több kellett, mint mindenszentekre. Ezüstoffenyőből és kemény szálú páfrányból kötött családi koszorúnkba pedig apám hat szép krizantémfejet font bele.

Čas(ovnik) Gospodnji

Nije mi lako da govoriti o Božiću, jer on kod nas nije bio zbijen u jedno veče ili jedan dan. Bio je to proces, sa jasno utvrđenim tokom, kao neki grafikon čiji je vrhunac bilo Badnje veče, kada smo uživali u svetlucanju prskalica, palili sveće na jelki, pevali božićne pesme i delili jedni drugima poklone. Onda smo se gostili s bogate trpeze, da bismo zatim zajedno otišli na noćnu misu, koja je u to vreme počinjala u ponoć.

Dakle, Božić je počinjao za mene, a posebno za moju majku mnogo pre samog Božića. Ona je započinjala božićne pripreme velikim jesenjim spremanjem. Tom pilikom ona je prala sve prozore i vrata petosobne velike švapske kuće u kojoj smo stanovali, sidolisala kvake, pomerala sav nameštaj da bi sa zidova opajala paučinu, brisala prašinu i čistila sve što je bilo prljavo. Zatim je presložila ormane, izdvajajući sve što, po njenom nije bilo dovoljno čisto, da bi to ponovo prala i peglala. Inače, imala je ona šta da radi. Kuvala je, prala i vodila računa o nama, petorici dece.

Stigla je prva nedelja adventa i kuća je odisala čistoćom. Tada bi otac, pošto se već prethodno naradio za Sve svete, počeo da pravi adventske vence. Sada ih nije pravio od fruškogorskih četinara i paprati slabijeg kvaliteta, već od čvrstih srebrnih jela bockavih iglica sa Jahorine i slovenačke paprati, dopremane železnicom iz Ajdovščine. Njen latinski naziv Filix, nagoveštavao je Božić, a listovi, iako zeleni, podsećali su nas na anđeoska krila. Kada bismo presekli njihove debele rapave drške, činilo nam se da vidimo dvoglave orlove. Ja nisam sumnjao u priču doktora Tešenjija, koji se uvek divio našem vrtu, da se nekada koren paprati pomešan s medom koristio kao lek, pa i kao začim za vina.

On nam je pričao da je grčki lekar Dioskor već u prvom veku njime lečio unutranje organe svojih pacijenata.

U period adventa, periodu velikih priprema, pripada i Mikulaš (naš Sv. Nikola). On nam je dolazio obučen u bundu, sa šubarom na glavi. Ali, kada bi progovorio, mi smo u njemu, zbog govorne mane, prepoznali našeg ujaka. Moja majka je već uveliko pravila kolače. Bilo je tu čajnih peciva i medenih puslica, koje je držala u hladnoj sobi da omeknu do Božića, a nedelju dana pred Božić ona je pravila: žerbo, limun tortu i moka tortu. Što se slatkiša tiče sve je to trebalo da bude kao u bajci, jer je Božić praznik kada se ispunjavaju dečje želje. Ali, nama su ispunjavali i drugačije želje. One nisu mogle da promaknu budnom oku moje majke, pa je imajući ih u vidu, pokušavala da uskladi korisno sa mogućim. Tako je uglavnom, svako dobio ono što mu je bilo najpotrebnije: cipele, pantalone, košulju. Sećam se da sam i ja tako dobio na poklon kravatu pre nego što mi je ona bila potrebna. Posebno su mi ostali u sećanju sati zajedničkog iščekivanja, trenuci pre no što upalimo sveće na jelki. Sedimo petorica nas u kuhinji, petorica pobožnih anđelčića, punih čežnje, dok roditelji kite jelku, jer je ritual kićenja jelke, tada bio i Bogu hvala, ostao pravo i obaveza roditelja. Niko se od nas nije usuđivao da uđe u dnevnu sobu dok se odande ne bi začuo cilik „zvonca malog Hrista“, koji je stvarao otac lupkajući kašičicom o svoju šolju za belu kafu.

Lepo i uzvišeno u našim Božićima, ono što mi je zauvek ostalo u sećanju, bila je stvarnost isprepletana mistikom.

Vratimo se načas onom zamišljenom grafikonu. Živeli smo u varošici, u višenacionalnoj sredini. Naš drugi komšija bio je unuk srpskog pope. On je toliko voleo naše Božiće da je često, pošto smo upalili sveće na jelki, već bio kod nas, kao što je dolazio, po dogovoru, i na naše fudbalske utakmice. Bio nam je kao brat, on šesti pored nas petorice dečaka. Naravno, i mi smo odlazili kod njih da im čestitamo Božić. Njegovim roditeljima nije smetao odnos 5 : 1, nas petorice spram njega jednog. Naprotiv, bilo je tamo i ica i pića najeli bismo se i da nas je bilo dvostruko više. Tim porodičnim skupovima prisustvovao je i dečakov deda, popa duge brade i čovek blage naravi. Bio je odeven u crkvenu odeždu, opasan širokim ljubičastim pojasom. Uz njega je bila njegova sitna, živahna žena bistrih

očiju, dobrodušna, spremna da pomogne svima u nevolji. Popa bi tada blagoslovio svoju porodicu pa i nas na staroslovenskom jeziku, škropeći nas svetom vodicom i izdašno nas kadeći tamjanom. Ja sam već tada slutio da su nam kolači tako ukusni jer se u njih stavlja tamjan, kao i u koljivio pomešano medom, orasima i suvim grožđem.

Popa je bio razuman čovek koji je oprostio svom sinu jedincu što se oženio devojkom, koja je bila polu Nemica polu Jevrejka, u vreme kada su mešoviti brakovi bili prava jeres. U to vreme on je predava veronauku u gimnaziji. Često nam je pričao da naša majka došavši iz Sente nije znala srpski, da je za kratko vreme savladala gramatiku i pravilnije govorila srpski od onih čiji je srpski bio maternji jezik. Ovaj popa, koga smo mi zvali čika Milan, odlično je govorio mađarski. On mi je u mom romanu poslužio za lik mudrog sveštenika, ljubitelja umetnosti i zaštitnika umetnika. On mi je prvi pričao o Karolju Molteru, autoru romana o kanalima, o Sirmajevim novelama, o Pehanovim slikama.

Ipak sam ostao njegov dužnik. Mogao sam mnogo ranije da pišem o poslednjim danima tog bračnog para. Živeli su oni zajedno sedamdeset i dve godine. Prevalivši i devedesetu, pali su u postelju. Tetka Milica, njegova žena, želela je samo to, da ih, ako je moguće, Gospod u isto vreme prizove sebi. Ali, časovnik Gospodnji nije bio tačan, te je prvo prizvao sebi čika Milana, a tetka Milicu neki čas kasnije.

Sećam se kako su mrtvog čika Milana izneli iz sobe tiho i kradom, da se njegova supruga ne probudi i doseti jadu. Popu su položili na odar u crkvi, ali su zvona ostala nema. Naime, ceneći je i poštujući je, nisu zvonili dok se i ona nije upokojila i pridružila svome mužu. A onda su se, dovovoreno i istovremeno oglasila zvona svih crkava naše varošice – u isti čas! Nikad nisam video tako dostojanstvenu sahranu kao ovu, kada je svet naše varošice ispraćao starog popu i njegovu ženu na njihovo večno odredište.

Kod kuće smo imali puno posla pred Božić. Dva dana smo pomagali ocu da pravi vence. Sada je potražnja za njima bila veća nega za Sve svete. Otac je u naš porodični venac sačinjen od grančica srebrne jele i čvrstih listova paprati, upleo šest lepih strukova krizanteme.

Prevela Marija Firanji

Katarina Malešević

Priča iz detinjstva

U obitelji bilo nas je puno djece. Živjelo se skromno, tih pedesetih godina svako od nas djece imalo je svoj zadatak. Počevši od čuvanja životinja, cijepanja grančica za potpalu za zimu, čišćenja dvorišta i ulice, jer tada još nije bilo asfalta. Ulice su se metlom mele svako pred svojom kućom. Tih godina sela su bila puna gusaka, guske se ujutru otjeraju na rijeku da bi se naveče išlo po njih. Svako jato bilo je obojeno određenom bojom kojem domaćinstvu je već pripadalo, radi lakšeg raspoznavanja od mnoštva gusaka. Interesantno je da bi jata prepoznala glas svoje domaćice, kažu da je guska glupa, to nije istina. Svako jutro dođe (čordaš), duvajući u rog nas poziva da pustimo svinje ili krave na ispašu. Jedan lijepi običaj je bio na Uskršnje jutro, kada nas je čordaševa domaćica darivala sa pletenicom, šunkom, jajima i ostalim đakonijama. Nosila je veliku košaru na glavi, bila je obučena u svečano ruho. Taj veliki blagdan, Uskrs bio je poseban za nas djecu, dobivali bi puno farbanih jaja, poklone, po koji odjevni predmet ili igračku.

Na Uskršnje jutro svaka domaćica spremila je koricu u kojoj je nosila namirnice: pogaču, šunku, jaja na posvjećivanje u crkvu, a pri povratku iz crkve ono bi bio pripremljeno za doručak. Pravi Uskrs sa puno šarenih jaja koja su se prvo počela tucati, a ono najtvrdje bi se ostavljalo za sljedeću godinu. Svi su se veselili tom velikom blagdanu. Djevojke bi bile odjevne svečano i šetale ulicama koje su bile ukrašene lampionima. Momci su ih pratili i zadirkivali, šalili se s njima, a one bi to prihvatile i uzvraćale šalu. Tako su se događale i ljubavi kao i uvijek gdje se mladi sastaju. Tada su se djevojke udavale sa dvadeset godina, mladići su išli da služe vojni rok pa po povratku odmah biraju sebi djevojku za ženidbu i stvaraju sebi porodicu, pa su se radala dječica i sve ide svojim redom. Mislim da je tad bilo mnogo bolje nego što je u sadašnje vrijeme. Danas nije ništa kao što je nekada bilo.

Gyermekkori történet

Nagy család voltunk. Azokban az ötvenes években szerényen éltünk, de mindegyik gyereknek megvolt a saját feladata. Őriztük az állatokat, tördöstük a gallyak télire gyújtósnak, söpörtük az udvart és az utcát, mert akkor még nem volt aszfalt. A járdát seprével söpörtük, mindenki a maga háza előtt. Azokban az években a falvak tele voltak libákkal, a libákat reggel a folyóhoz hajtották, majd este mentek értük. Minden csoport egy bizonyos színűre volt festve, hogy könnyebben megállapíthasák, melyik háztartáshoz tartoznak, könnyebben megkülönböztessék őket.

Érdekes, hogy a ludak felismerték a gazdasszonyuk hangját, mégis azt mondják, hogy a liba buta állat. Ez nem igaz. Minden reggel jött a csordás, belefűjt kürtjébe és ezzel arra szólított minket, hogy engedjük ki a legelőre a disznókat meg teheneket.

Az egyik szép szokás húsvét reggeléhez fűződik, amikor a csordás felesége kelt kaláccsal, sonkával, tojással és más finomságokkal ajándékozott meg minket. Ilyenkor ünneplőbe öltözött, nagy kosarat vitt a fején. A húsvéti ünnep különleges volt nekünk, gyerekeknek, rengeteg festett tojást, ajándékot, ruhát vagy játékot kaptunk.

Húsvét reggelén minden háziasszony előkészítette a saját kosarát, amelybe élelmiszert: kenyeret, sonkát, tojást tett, és vitte a templomba megszentelésre, majd a templomból visszatérve reggelire el is fogyasztották. Igazi húsvétek voltak ezek, sok festett tojással, amelyeket meg is kellett törni. A legkeményebbet közülük a következő évre hagyták.

Mindenki nagyon várta ezt a nagy ünnepet. A lányok csinosan felöltöztek és a lámpásokkal díszített utcákon sétáltak. A fiúk követték őket, tréfálkoztak velük, ők elfogadták a játékot és maguk is vicceltek velük. Így születtek a nagy szerelmek, mint mindig, amikor fiatalok találkoznak. Aztán a lányok hűszévesen férjhez mentek, a fiatal férfiak bevonultak, majd visszatérve azonnal megnősültek és családot alapítottak, aztán megszülettek a gyermekek és minden ment a maga útján. Azt hiszem, akkor sokkal jobb volt, mint most. Ma már semmi sem olyan, mint régen.

Fordította Szabó-Mehiç Kornélia

Vukelić Borislava

Putovanje u Mađarsku

Naše planirano putovanje u Mađarsku odloženo je zbog koronavirus pandemije. U svakom od nas članova udruženja Mađara iz Banja Luke postoji jaka želja za putovanjem kroz Mađarsku. Srce svakom brže kuca kad se pomene Budimpešta, grad sa burnom prošlošću, pun prelijepe arhitekture i važnih historijskih spomenika.

Ljubitelji tradicionalne ili moderne mađarske kuhinje mogu uživati, jer svako mjesto ima šta da ponudi i mladima i nama srednjih godina i starijima. Šetnja pored čarobnog Dunava, odlazak u poznate vinarije i krčme koje svojom autentičnom atmosferom mnoge natjera da dođu ponovo.

Brojne ljekovite banje su u ponudi zdravstvenog turizma, gdje ljudi na prirodan način uz druženje, otklanjaju svoje bolesti. Prirodne ljekovite banje su potrebne i zbog ubrzanog načina života, jer čovjeku zbog preopterećenosti obavezama pada imunitet organizma. Uz vedro raspoloženje, druženje, smijeh, prirodno liječenje ima prednost nad konvencionalnim sa medikamentima.

Balaton u rangu „mađarskog mora“ je centar za okupljanje mnogih porodica i prilika da se one uz odmor osnaže kao zdrave ćelije društva.

Nažalost, korona i pandemija, onemogućava svaku vrstu putovanja van zemlje. Njeguimo porodicu da izadjemo iz pandemije osnaženi i jači za nova i bolja putovanja.

Magyarországi utazás

A tervezett magyarországi utunkat a koronajárvány miatt elhalasztottuk. Mindannyian, akik az itteni magyar egyesület tagjai vagyunk, nagyon vágyunk arra, hogy Magyarországra utazhassunk. Szívünk gyorsabban dobog, amikor Budapestet, ezt a viharos múltú, gyönyörű építészettel és fontos történelmi emlékekkel teli várost emlegetik.

A hagyományos vagy a modern magyar konyha rajongói élvezhetik a magyar fővárost, mert mindenki számára van kínálnia, legyenek azok fiatalok, középkorúak vagy éppen idősebbeknek. A séta a varázslatos Duna mentén, a híres pincészetek és vendéglők látogatása is olyan élmény, hogy sokakat visszahív.

Az egészségügyi turizmus kedvelői számos gyógyfürdő közül válogathatnak, ahol az emberek természetes módon, társalognak gyógyíthatják magukat. E fürdőkre is szükségünk van a felgyorsult életmód miatt is, mert az ember immunitása a kötelezettségek, a túlterheltség miatt csökken. Vidám hangulatban társalognak, a természetes gyógyítás előnyösebb a gyógyszeres kezeléssel.

Balaton a „magyar-tenger” rangjában számos családi összejövetel központja és lehetőséget nyújt arra, hogy üdülés közben a család, a társadalom egészséges sejtjeként működjön.

Sajnos a mostani világvárvány szinte tiltja a külföldi utazásokat. Ezért ápoljuk a családot, hogy aztán ha kilépünk e járványos időszakból, még jobban élvezhessük külföldi utazásainkat.

Fordította: Szabó-Mehiç Kornélia

Putovanje i boravak u Engleskoj

Ostvareno je zahvaljujući Laslovoj sestri koja već godinama živi u Engleskoj, tačnije u Mančesteru. Tada je moj suprug radio na željeznici, pa smo imali velike popuste na karte, zbog čega smo se odlučili na putovanje vozom. Relacija je bila od Zagreba preko Slovenije, Austrije, Njemačke i Belgije gdje smo se iskrcali u gradu Ostendeu, a zatim trajektom preko La Manša, stigli do Dovera, grada na engleskoj obali, pa odatle željeznicom do Londona, gdje nas je na stanici „Viktorija“ čekala Laslova sestra. Sa njom smo nastavili putovanje do Mančestera gdje smo stigli u kasnim večernjim satima. Ono što nas je iznenadilo je bila vidljivost, jer je bio mjesec juli, pa sunce zbog geografskog položaja Engleske zalazi mnogo kasnije u odnosu na nas. Iako umorni, bili smo zadovoljni, jer smo mnogo toga vidjeli putujući željeznicom.

Ostali smo četrnaest dana i svaki dan smo imali neki program. Posjećivali smo i obilazili znamenitosti Mančestera, velike trgovačke centre, čak smo bili na stadionu čuvenog Mančester junajteda čiji je Laslo bio strasni navijač. Vidjeli smo mnogo toga i doživjeli, ali ću nekoliko događaja izdvojiti i opisati.

Kako nisam imala naviku da se šminkam, moja zaova me jedan dan odvela u kozmetički salon, jer je silno željela da vidi kako mi stoji šminka. Majko mila kad je to krenulo, od temeljnog čišćenja lica, preko pudera, raznobojnih sjenila, krejona do maskare. Obrađivao me je šminker i zaovi objašnjavao na engleskom uz reklamiranje svakojakih kozmetičkih proizvoda. Odnekud se i publika stvorila, pa sam jedva čekala da se to sve što prije završi. Kad je bilo gotovo, zaova oduševljena, šminker zadovoljno nosi ogledalo da vidim njegovo „remek“ djelo, a ja šokirana. Nenačikla na šminku, nisam se sebi ni malo svidjela, naprotiv, ali morala sam glumatati i praviti se da sam zadovolj-

na, jer je to Ibika skupo platila. Jedina moja želja u tom trenutku je bila da što prije odem odatle, dokopam se wc-a i to sve obrišem. Ali, čekali su nas Laslo i Ted, zaovin suprug.

Moj muž nije volio šminkanje, a ja sam se sad trebala pojaviti pred njim namazana. Njegov izraz lica mi je rekao sve. Ljutito je rekao „izgledaš kao majmun“, nije progovorio ni riječ sve do kuće. Kad smo stigli sve sam obrisala, jer nije svako lice kao stvoreno za toliku količinu šminke, stvarno je bilo pretjerano.

Drugi događaj se nije odigrao u Mančesteru, već u gradiću Kelvinboj na Irskom moru. Imali smo na raspolaganju vikendicu na tri dana, a vrijeme pravo ljetno i vrućina. Idući prema plaži, primjetili smo mali broj ljudi na ulicama kao da su svi bili na plaži. Tako je i bilo. U jednom trenutku samo što smo prešli ulicu, iza nas je prošao crni mercedes iz kojeg je izletio paketić veličine male bajadere, u ukrasnom papiru sa ukrasnom trakom. Bili smo svi zatečeni, a ja sam bez oklijevanja, misleći da se to desilo nehotice, zgrabila paketić i počela trčati za mercedesom koji je usporavao zbog semafora. Trčala i dotrčala i imala šta vidjeti. U autu je bilo pet krupnih Arapa u crnim odjelima, bijelim košuljama i leptir mašnjama, uniformisani kao konobari, svi isti. Gledali su začuđeno u mene kad sam im sva zadihana predala paket. Zahvalili su se, ali sam tek tada shvatila da su to namjerno izbacili. Moji su me čekali zabezeknuti zbog svega što se odigralo. Svi smo se pitali, šta je bilo u paketiću, zašto je izbačen iz auta i sa kojom namjerom. Dugo, dugo smo nagađali, ali sve je ostalo samo na nagađanju.

Vratili smo se iz Engleske na isti način kako smo i došli, ali enigma oko tog paketića je ostala do dan danas nerazriješena...

Nevenka Tot Bojnik

Angliai utunkról

Angliai utunk megvalósulását László hűgának köszönhetjük, aki már akkor évek óta Angliában, pontosabban Manchesterben élt. Férjem akkoriban – 1982-t írtunk – a vasútnál dolgozott, s mert komoly kedvezmény illetett meg bennünket, úgy döntöttünk, vonattal utazunk. Az útirány Zágrábtól Szlovénián, Ausztrián, Németországon és Belgiumon keresztül vezetett, ahol Oostenbe városban szálltunk kompra, majd átkelve a La Manche csatornán értünk Doverba, s onnan ismét vonaton Londonba, ahol a Viktória állomáson már várt László testvére, Ibolya. Innen együtt utaztunk Manchesterbe. Ami meglepő volt számunkra, bár a késő esti órákban érkeztünk, hogy még világos volt. Július lévén itt még fehér éjszakák voltak. De örömmel állapítottuk meg, útközben mennyi mindent láttunk.

Két hetet töltöttünk itt, úgyhogy minden napra jutott némi program. Meglátogattuk a számunkra nagy üzleti központokat, tereket, sőt még a Manchester United pályára is benéztünk, mivel László nagy szurkolójuk volt. Tehát sok mindenben volt részünk, de én csak néhányra térnék ki.

Nem voltam hozzászokva a sminkhez, de egy napon sógornóm elvezetett egy kozmetikai szalonba, hogy lássa, mint állna nekem a smink. Te jó ég, amikor elkezdtek a bőrápolást, az arclemosás után a különböző árnyalatú sminket fölvitelét, púderozást, a szemöldök- és szempillafestést... Közben a kozmetikus sógornőmnek igen nagy beleéléssel, angol nyelven reklámozta a legújabb kozmetikai készítményeket is,

úgyhogy már némi közönség is toborzódott körém. Gondolhatják, alig vártam, hogy mindennek vége legyen. S akkor sógornőm és a sminkes is boldogan tartották mögém a tükröt, jelezve, nagyon elégedettek. Én meg alig ismertem magamra, de megjátszottam, mennyire jól sikerült az arcápolás. Férjem sem volt híve a kozmetikázásnak, és amikor megjelentem előtte, az arcáról olvastam le: „Olyan vagy, mint egy majom.” Alig vártam, hogy hazaérjünk, és azonnal letöröltem mindent magamról.

A másik eset az Ír-tengerpart egyik kisvárosában történt. Három napra vikendházat béreltek számunkra. Forró nyár volt. A strandra igyekvő embereket láttunk, ami természetes is volt, de aztán elhaladt mellettünk egy fekete Mercedes, amelyből egy kis csomag repült ki. Szépen átkötött Bayadera-szerű valami volt. Úgy gondoltam, a véletlen műve, és fölkapva az ízléses csomagocskát, futni kezdtem az autó után, amely a villanyrendőrnél lassítani kezdett. Meglepetésemre a kocsiban öt arab ember ült, fekete öltönyben, fehér ingben, csokornyakendőben, mintha pincérek lettek volna. Meglepődtek, hogy visszaadom a nyilván szándékosan kidobott csomagocskát.

A mai napig titok, mi lehetett abban a csomagban.

Ugyanúgy tértünk vissza angliai utunkról, ahogyan el is utaztunk, de máig furdal a kíváncsiság, mi is lehetett abban a kis csomagban.

Nevenka Tot Bojnik

Trening u doba korona virusa

Naš mladi član Udruženja Mađara HUM iz Sarajeva Srđan Pavlović, magistar sporta i vlasnik fitness centra No Limit Doboj želi svim dragim čitaocima dati preporuke i smjernice kako održati fizičku kondiciju i poboljšati zdravlje za vrijeme Covid-19 u kućnim uslovima.

Zašto je izolacija savršeno vrijeme za trening?

Počnite raditi na sebi

Oni koji svakodnevno vježbaju su se pomirili s činjenicom da je broj vježbača u fitness centrima odavno ograničen zbog pandemije koronavirusa. Ipak, vježbanje na otvorenom i kućni treninzi se svakako preporučuju tokom ovog perioda, a ovo se odnosi i na one koji inače nemaju naviku da treniraju svakodnevno.

Budući da se virus prenosi prvenstveno disajnim putevima – nosom, ustima i plućima, vrlo je zarazan kada ljudi kišu ili kašlju. Socijalna distanca je razočarenje za mnoge sportaše koji uživaju u timskim sportovima, obožavaoce fitnesa i ljubitelje sporta koji redovnim vježbanjem i sportom pronalaze prijatelje i smanjuju stres.

Već je dobro poznato da treniranje ima nevjerojatne beneficije za zdravlje. Vježbanje povoljno utiče na imunološki sistem, te ga ojačava. Ovo je izrazito važno u periodu kada vlada virus, te je trenutno jedini način da se oporavimo od njega održavanjem jakog imuniteta.

Kako vježbama do zdravlja i jakog imuniteta?

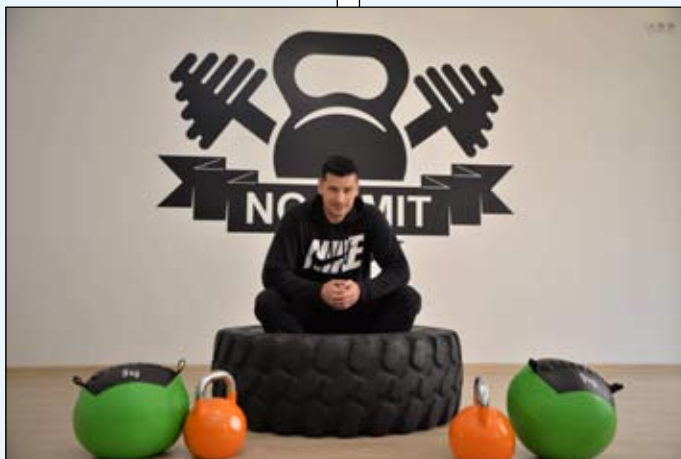
Ono što možemo da učinimo je da treniramo kod kuće ili na otvorenom.

Tri vježbe koje poboljšavaju i jačaju tijelo

Preporuka je da tempo vježbanja i broj ponavljanja vježbi prilagodite opštem stanju organizma.

Čučanj

Grudi isprsite, ruke ispred tijela i blago savijene a ramena povucite nazad. Kičma treba da je u neutralnom položaju, a stomak zategnut. Pri spuštavanju u donji položaj, zadnjica se

„izbacuje” nazad, dok koljena ostaju u liniji sa petama. Stopala držite u širini ramena ili šire.

Za dodatno opterećenje mogu se koristiti tegovi, ili za kućnu varijantu – flašice sa vodom ili kakav drugi prigodan predmet.

Plank

Oslonite se na pod rukama i nožnim prstima. Ruke treba da budu udaljene u širini ramena. Vrat i kralježnica su u neutralnoj poziciji, a koljena su potpuno ispružena. U ovoj poziciji kontrahiramo mišiće stražnjice i mišiće abdomena kako bismo održavali početni položaj tijela.

Vježbe istezanja

Na kraju, ne zaboravite da uradite vežbe istezanja. Izdvojite koliko god vremena vam treba da opustite mišiće i polako ih istegnute. Jedna od tih vježbi je istezanje mišića zadnje lože.

Treba da stojite mirno, noge jedna uz drugu, savijte se napred, ruke pružite prema nožnim prstima, bez savijanja u koljenima. Ne dozvolite da vas zaboli, ako ste dovoljno fleksibilni, moći ćete dodirnuti vrhovima prstiju šake podlogu. Zadržite položaj, pa promijenite. Ovako se opušta grudni koš a isteže zadnja loža.

Ako želite poboljšati vaše zdravlje potrebno je malo više usmjeravanja pažnje na fizičku aktivnost zato me slobodno kontaktirajte na:

OSTANITE ZDRAVI. I BUDI-MO ODGOVORNI!

Pripremio mr. sci. Srđan Pavlović

Tornázzunk a koronavírus idején

ellenálló képességünk erősítéséért?

Az, amit tehetünk, hogy otthon vagy a természetben tornázzunk.

Három gyakorlat testünk erősítésére

Ajánlom, hogy a gyakorlás ütemét, az ismétlések számát saját erőnlétükhöz képest határozzák meg.

Guggolás

Feszítsék ki a mellüket, tartásuk kezüket a testük előtt, vállukat enyhén húzzák hátra. A gerinc neutrális helyzetben van, a has pedig feszült. Alsó helyzetbe ereszkedésnél feneküket tolják ki, térdeik pedig sarkukkal egy vonalban maradnak. Lábfejüket vállszélességben tartásuk, vagy még nyitottabban.

A további megterheléshez használhatnak súlyzókat, házi körülmények között vízzel töltött flakonokat, vagy más megfelelő tárgyat.

Deszkázás (plank)

Támaszkodjanak kezükkel és lábujjukkal a padlóra. Kezüket vállszélességben tartásuk. A nyak és a gerinc neutrális helyzetben van, a térdek pedig teljesen kinyújtva. Ebben a helyzetben feszítsék meg fenék- és hasizmaikat, megtartva a kezdeti testhelyzetet.

Nyújtás

Végezetül ne feledkezzenek meg a nyújtógyakorlatokról. Ne sajnálja az időt, hogy lazítson, majd lassan nyújtsa ki az izmait. Egyik ilyen gyakorlat a test hátsó részének a nyújtása.

Álljon egyenesen, a láb – láb mellett, hajoljon előre, kezét nyújtsa ki a lábujjai felé, térdeit ne hajlítsa be. Nem szabad, hogy fájjon. Ha elég hajlékony, megérintheti a padlót. Maradjon ebben a helyzetben, majd változtasson. A mellkast így elengedi, a hátsó részt pedig nyújtja.

Ha tenni szeretne valamit az egészsége érdekében, fokozottan figyeljen a testmozgásra, engem is kérdezhet a következő címen:

LEGYEN EGÉSZSÉGES –
VISELKEDJÜNK
FELELŐSEN!

Srđan Pavlović
Fordította Pasily-Juhász Éva

Srđan Pavlović fiatal tornatanár, a No Limit fitnessközpont tulajdonosa, a sarajevói HUM tagja. Tanácsokkal lát el bennünket, hogyan tudjuk fenntartani fizikai erőnlétünket és megtartani egészségünket otthoni körülmények között a COVID-19 idején is.

Miért a bezártság a legjobb idő a tornához?

Kezddjenek el törődni önmagukkal.

Azok, akik eddig is mindennap gyakoroltak, régen belenyugodtak abba, hogy a fitnessközpontokban csökkent a gyakorlók száma a koronavírus-járvány miatt. Ennek ellenére, a természetben vagy otthon ajánlatos ebben az időszakban is gyakorolni, még ha eddig ez nem is volt szokásuk.

Tudjuk, hogy a vírus elsősorban a légutakat támadja (orr, torok, tüdő), így azok az emberek, akik köhögnek, tüszóntenek, nagyon fertőzőek lehetnek. A szociális távolság betartása nagy kiábrándultságot okoz a sportolóknak, különösen a csapatjátékok kedvelőinek, fitness rajongóknak, amatőr sportolóknak... tehát azoknak, akik rendszeres gyakorlással, sportolással oldják a stresszt.

Mindenki tudja, hogy a fizikai aktivitás milyen jó hatással van a szervezetünkre. A gyakorlatok kedvezően befolyásolják az ellenállóképességünket, erősítik azt. Ez nagyon fontos most ebben az időszakban, amikor a vírus uralja életünket és majdnem egyedüli módja, hogy tegyünk ellene valamilyen, azaz erősítsük immunrendszerünket.

Hogyan gyakoroljunk egészségünk megvédéséért és

Mađari nekad i sad

Borislava Vukelić

Sjećanje na mog djedu Petraša, po majčinoj liniji, vezana je za priču moje majke, jer se rodio u Mađarskoj, živio i umro prije mog rođenja. Djedovi roditelji iako su radili, bili su siromašni i vrijedni, pružajući mnogo ljubavi i pažnje višechlanoj porodici. Djeda je imao više braće. U porodici se njegovala živa mađarska riječ, kultura, autentična mađarska kuhinja. Pomagali su jedni drugima s puno radosti i pjesme. Obilježavanje mađarskih praznika poput Božića i Uskrsa, zajednički odlazak u crkvu s mnogo radosti, pažnje, darivanja ljubavi uz tradicionalne ručkove. Druženje je bilo „uživo“, pomaganje isto tako. Djeda Petraš je bio omiljen među svojom braćom i prijateljima.

Današnja mađarska porodica, ovdje u Bosni, je drugačija; roditelji često zbog posla nemaju vremena za njegovanje mađarskih korijena, kulture, istorije. Današnje porodice imaju najčešće jedno dijete, rijeđe dva. Članovi porodice imaju skupe mobilne telefone, ali i pri zajedničkom okupljanju svako je u svom virtuelnom svijetu. Vlada otuđenost za razliku od nekadašnjeg spontanog druženja, pjesme, dijeljenja svakodnevnice. Djeca su često otuđena od svojih mađarskih korijena, a neki od njih idu na kurs – školu mađarskog jezika.

U vrijeme „korona situacije“ gdje se mnogi od nas nalaze u izolaciji, bilo zbog sebe ili svojih radnih kolega, porodica je na prvom mjestu. Ništa nije vrijednije od para „domaćih ruku“ koje ti pomažu u ovoj nevolji i bolesti. Zajednica je jaka koliko je jaka njena najslabija karika. Njeguimo svoje mađarske korijene, kulturu i običaje jer to smo mi.

Magyarok egykor és ma

Petrás nagyapám emléke édesanyámhoz fűződik, mert a nagyapa még születésem előtt Magyarországon élt és halt is meg. Nagyapa szülei szegények, de szorgalmasak voltak, sok szeretetet és figyelmet szenteltek a nagy családnak. Nagypapának több testvére volt. A család ápolta az élő magyar szót, a kultúrát és a hagyományos magyar konyhát. Sokszor örömmel segítettek egymásnak. Olyan magyar ünnepeket ünnepeltek, mint a karácsony és a húsvét, de a templomba járás is örömmel történt, amelyet hagyományos vasárnapi ebéd követett. A társasági élet „élő” volt, a segítségnyújtás is. Petrás nagypapa igen kedvelt volt a testvérei és barátai körében.

A mai magyar család Boszniában már más; a szülőknek a munka miatt gyakran nincs idejük magyar gyökereik és kultúrájuk, történelmük ápolására. A mai családokban általában egy, ritkábban két gyermek születik. A családtagoknak drága mobiltelefonja van, de még ha találkoznak is, mindenkori a saját virtuális világában él. Elidegenedés van köztük, összehasonlítva a korábbi spontán társasági élettel, énekléssel, a mindennapok megosztásával. A gyermekeket gyakran elidegenítik magyar gyökereiktől, viszont néhányan magyar nyelvű tanfolyamra járnak.

A „koronás helyzet” idején, amikor sokan karanténban vagyunk, akár önmagunk, akár munkatársaink miatt, a család az első. Semmi sem értékesebb egy pár „segítő kéznél”, amely segít a bajban és betegségben. A közösség olyan erős, mint amilyen erős a leggyengébb láncszeme. Ápoljuk magyar gyökereinket, kultúránkat és szokásainkat, hiszen ez az identitásunk.

Fordította Szabó-Mehić Kornélia

Anekdóták – Anekdote

Gergely Tamás

Az idő partján

Kiültek a dombtetőre, előttük hömpölygött a folyam.

Malacka meg Vadmalac, a ritka csendes pillanatok egyikében. Bágyadtan sütött a nap, nem tűzött, Vadmalac átölelte a társa vállát.

Bombázók húztak el a távolban, látták is őket, majd robbanást hallottak, de nem törődtek vele.

– Szeretek itt ülni. Veled, az Idő partján.

Hátuk mögött egy gyerek felsírt, mert fájt, ahogy a penicillint beadták neki. Vagy mert nem adták be, nem volt, amit.

Aknák

Tanára azt mondja, tele van a Makkos aknákkal. Vigyázzanak, nehogy elvigye az akna a jókedvüket...

– Majd óvatosan lépegetek – ígéri Vadmalac – a lábam alá nézek.

– A legfontosabb – okítja tanára – ne nézz hátra. A múlt robban!

– Veszni hagyjam az emlékeim?

– Okos akarsz lenni, vagy túlélni a helyzetet?

Na jó.

– A másik akna a jövő. Ne törődj vele! Kerüld ki!

Vadmalac viccre veszi a dolgot:

– Tegyek fel jövő-szemüveget?

– A jövő robban!

Fehér Illés

Na obali vremena

Na brežuljku su sedeli, ispred njih reka je tekla.

Prasica i Vepar, u jednom od retkih trenutaka smiraja. Sunce ne žari, tek klonulo sija, Vepar rame svoje drugarice gri.

U daljini bombarderi su leteli, i njih su videli, pa eksploziju čuli, ali zbog toga nisu se brinuli.

– Volim ovde sedeti. S tobom, na obali Vremena. Iza njihovih leđa dete zaplače, jer mu je bolelo, kako su mu injekciju penicilina dali. Ili jer mu nisu dali, jer nije bilo šta da se da.

Mine

Njegov profesor tvrdi da je Žirovnjak minama pun. Pazite da vam mina dobru volju ne odnese...

– Pažljivo ću koračati – obećava Vepar – gledaću ispod nogu.

– Najvažnije je – profesor mu objašnjava – nemoj nazad gledati. Prošlost eksplodira!

– Zar da pustim da mi se uspomene izgube?

– Želiš biti pametan ili situaciju preživeti?

Pa, neka.

– Druga mina je budućnost. Na nju nemoj pažnju obraćati. Zaobilazi!

Vepar smatra da je šala:

– Zar da stavim naočale budućnosti?

– I budućnost eksplodira!

Prevod: Fehér Illés

Medenjaci

Verujte mi na reč, medenjaci poseduju izvesnu magiju... Božanstveni miris koji se širi dok se peku, samo je delić ugodaja koji nam pruža ova starinska poslastica! Neki izvori tvrde da im poreklo seže iz Egipta ili sa Orijenta. U Evropu su stigli preko Grčke, otprilike u XII veku. Smatra se da su u Mađarskoj počeli da se prave, prvo po manastirima (zbog posedovanja meda), još u vreme dinastije Arpad. Kasnije, u doba kralja Matije, liciderstvo se razvija po većim gradovima, od kojih se najviše ističe Debrecin. Medenjaci su se prodavali po sajmovima, gde je čin poklanjanja medenog srca još jedan magičan trenutak u svakom zaljubljenom srcu.

U mojoj porodici, izrada medenjaka je tradicija koja se prenosi sa kolena na koleno. Priprema se po starom receptu, koji svojom divnom aromom ispunjava dom i neodoljivo podseća na bezbrižno detinjstvo i tople bakine zagrljaje koji se pamte čitavog života... Nekadašnji, klasični oblik je okrugao, ali ja sam ga prilagodila modernom dobu u kojem što raznovrsniji oblici privlače veću pažnju svojim izgledom, a nakon degustacije, oduševljavaju i ukusom. Baš takvi, ručno rađeni medenjaci koje sam poklonila, bili su povod da se u našem udruženju organizuje radionica ukrašavanja medenjaka koju smo upriličili povodom Dana zaljubljenih.

Nekoliko dana je potrebno, da se od običnih sastojaka kao što su med, brašno, jaja, šećer, masnoće i neizostavni začini, napravi neverovatno kreativna i zanimljiva poslastica. Zamešeno testo treba da odstoji u frižideru par dana, da bi se arome potpuno prozele. Isecanje željenih oblika i pečenje je već interesantniji deo priče, u kome mogu da učestvuju svi članovi porodice, naročito najmlađi. Posle toga, najbolje je sačekati još jedan dan, da bi se keksići ohladili i bili spremni za finalni korak, a to je ukrašavanje royal icingom tj. mešavinom belanaca, šećera i limunovog soka. Naravno, u

današnje vreme, neizostavne su prehrambene boje koje medenjacima daju poseban šarm. Kvalitetno ukrašeni medenjaci mogu da budu vrlo originalan poklon za razne prilike. Mnogi ne mogu da zamisle božićno drveće bez ovakvih slatkih, jestivih ukrasa...

Članovi „Magyar Szó-á“ koji su prisustvovali našoj radionici, sa pažnjom i velikim zanimanjem su pristupili šarnju medenjaka. Svako je na svoj način ukrašavao kekse i naravno, usput degustirao iste. Od najmlađih, do najstarijih svi su uživali u druženju, a bila je prisutna i ekipa televizije RTRS-a koja je zabeležila događaj i prikazala ga u sklopu Jutarnjeg programa i u emisiji „Mala Evropa“, posvećenoj nacionalnim manjinama u RS. Nadam se, da smo na pravi način, uspele u nameri da prikazemo delić mađarske tradicije.

Nešto veštiji poslastičari izrađuju i kućice od medenjaka koje su popularne u vreme novogodišnjih praznika. Zahvaljujući bajci braće Grim, brat i sestra Jancsi i Juliska, zasigurno svedoče o tome da su medenjaci neodoljivi! Oni poseduju izvesnu magiju, zar ne?

Mézeskalács

Néhány napig tart ez a hihetetlenül kreatív és érdekes desszert elkészítése olyan hétköznapi alapanyagokból, mint amilyenek a méz, liszt, tojás, cukor, zsír és a kihagyhatatlan fűszerek. Az összegyűrt tésztának pár napig a hűtőszekrényben kell maradnia, hogy az aromák teljesen összeérjenek. A kívánt formák kivágása és a sütés már a mese egy érdekesebb része, amelyben minden családtag részt vehet, különösen a legkisebbek. Ezt követően a legjobb várni még egy napot, hogy a süтик kihűljenek és készen álljanak az utolsó lépésre, ez pedig a royal icing (királyi jegesedés), illetve tojásfehérje, cukor és citromlé keverékével történő díszítés. Természetesen manapság nélkülözhetetlenek az étkezési színezékek, amelyek különleges varázst kölcsönöznek a mézeskalácsnak. A minőségi díszítésű mézeskalács nagyon eredeti ajándék lehet különböző alkalmakkor. Sokan nem tudják elképzelni a karácsonyfát ilyen édes, ehető díszek nélkül...

A Magyar Szó tagjai, akik részt vettek műhelymunkánkon, gondosan és nagy érdeklődéssel díszítették a mézeskalácsokat. Mindenki a maga módján díszítette a kekszet, és természetesen közben meg is kóstolta. A legfiatalabbaktól a legidősebbekig mindenki élvezte a barátkozást, és jelen volt az RTRS csapata, amely rögzítette az eseményt, és bemutatta a reggeli műsor keretében, valamint a Boszniai Szerb Köztársaság nemzeti kisebbségeinek szentelt Kis Európa című műsorában. Remélem, hogy megfelelő módon sikerült bemutatnunk a magyar hagyomány egy részét.

A szakképzett cukrászok mézeskalács házakat is készítenek, amelyek népszerűek az újévi ünnepek alatt. A Grimm testvérek meséjének köszönhetően, Jancsi és Juliska bizonyosan arról tanúskodik, hogy a mézeskalács ellenállhatatlan! Van egy bizonyos varázslatuk, nem igaz?

Fordította: Szabó Mehic Kornélia

Higgyétek el, a mézeskalácsnak bizonyos varázslata van. A sütés közben terjedő fenséges illat csak egy része annak a varázslatnak, amelyet ez az ősi csemege nyújt nekünk! Egyes források szerint eredetük Egyiptomba vagy Keletre nyúlik vissza. Görögországon keresztül érkezett Európába, a XII. század körül. Feltételezik, hogy Magyarországon először kolostorokban (a méz miatt), az Árpád-dinasztia idején kezdték gyártani őket. Később, Mátyás király idején a nagyobb városokban kialakult a mézeskalács-készítés hagyománya, s Debrecen állt az élen. A mézeskalácsot vásárokon árulták, ahol a mézeskalács szív ajándékozása újabb varázslatos pillanat minden szerelmes szívének.

Családomban a mézeskalács készítése olyan hagyomány, amelyet nemzedékről nemzedékre adunk át. Régi recept szerint készül, s csodálatos aromájával betölti az otthon, és ellenállhatatlanul emlékeztet e gondtalan gyermekkorra és a nagymama meleg ölelésére, amelyre egy életen át emlékezünk... A régi, klasszikus forma kerek, de én a modern korhoz igazítottam, amelyben a különböző formák nagyobb figyelmet vonzanak megjelenésükkel, de miután megkóstolják őket, ízükkel hódítanak. A kézzel készített mézeskalácsok, amelyeket elajándékoztam, voltak az apropója annak, hogy egyesületünkben mézeskalácsdíszítő műhelyt szerveztünk Valentín-nap alkalmából.